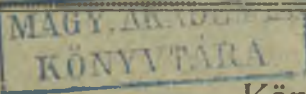

GRAFIKAI SZEMLE

HAVI FOLYÓIRAT A GRAFIKAI IPARÁGAK SZÁMÁRA

Könyvnyomdák Budapesten.

I. kerület (Vár).

M. kir. Államnyomda
Nándor-tér 1.
M. kir. tud. Egyetemi ny.
Iskola-tér 3.

II. kerület (Viziváros).

Ádám Herman
Krisztina-körút 85.
Bagó M. és Fia
Pönty-utca 4.
Goldberger Ignác
Fő-utca 23.
Heisler Jaroslav
Várkert-rakpart 1.
Keller Dániel
Attila-utca 63.
Müller K. (Münster K.)
Albrecht-út 3-5.
Wesselényi Géza
Zsigmond-utca 11.

III. kerület (Ó-Buda).

Bartalits Imre
Remete-hegy.
Bichler I.
Kiskorona-utca 15.
Wimmer Márton
Serfőző-utca 10.

IV. kerület (Belváros).

Barcza József
Váci-utca 66.
Belvárosi könyvnyomda
Váci-utca 79.
Buschmann Ferencz
Koronaherceg-utca 8.
Franklin-Társulat magy.
irod. int. és könyvny.
Egyetem-utca 4. és
Vármege-utca 11-13.
Goszler Gyula
Aranykő-utca 1.
Hunyadi Mátyás, irod. és
könyvnyomda-intézet
Zöldfa-utca 43.
Langer Ede és Fia
Zsibárus-utca 1.
M. kir. posta- és távirde-
igazgatóság könyvny.
Főposta-épület.
Mercur kő- és könyvny.
Királyi Pál-utca 9.
Nagy Sándor
Papnövelde-utca 8.
Id. Poldini Ede és Társa
Irányi-utca 1.
Quittner József
Károly-körút, központi
városház.
Róth József
Ujvilág-utca 6.
Singer Lipót
Károly-körút 24.
Sűsz Dávid
Fővám-tér 5.
Székesfővárosi házi ny.
Központi városház.
Ullmann József
Régi posta-utca 4.

Várnal Fülöp
Régi posta-utca 3.
Victoria-nyomda
Váci-utca 37.
Wodianer F. és Fiai
Sarkantyús-utca 3.

V. kerület (Lipótváros).

Bendiner A.
Arany János-utca 18.
Budapesti helyi érdekű
vasút nyomdája
Lipót-körút 22.
Czettel és Deutsch
Bálvány-utca 12.
Hamburger és Birkholz
Csáky-utca 13.
Hermes könyvnyomdai
részv.-társ.
Báró Atzél-utca 2.
Hungária-könyvnyomda
és kiadó-üzlet
Váci-körút 34.
Juhász és Haas
Tüskör-utca 5.
Kálmán M. és Társa
Vadász-utca 32.
Kanitz C. és Fiai
Vadász-utca 26.
Károlyi György
Kálmán-utca 5.
Kellner és Mohrlüder
Csáky-utca 9.
Kertész József
Mária Valéria-utca 11.
Kollmann Fülöp
Arany János-utca 34.
Krausz S. és T.
Zoltán-utca 11.
Légrády Testvérek
Váci-körút 78.
Lengyel Lipót
Vadász-utca 35/a.
Löw Ede
Váci-körút 80.
Márkus Samu
Báthory-utca 20.
Magy. kir. postatakarék-
pénztár nyomdája
Széchenyi-utca 2.
Pallas, irod. és nyomdai
részvénytársaság
Kálmán-utca 2.
Pesti Könyvnyomda-
Részvénytársaság
Hold-utca 7.
Pesti Lloyd-társulat
Könyvnyomdája
Dorottya-utca 14.
Pollák Elkán
Nagykorona-utca 21.
Pollák M. Miksa
Akadémia-utca 15.
Schlesinger és Kállai
Bálvány-utca 18.
Thália-nyomda
Csáky-utca 2/b.

VI. ker. (Terézváros).

Beer E. és Társa (ezelőtt
Kosmos)
Aradi-utca 8.
Berkovits János
Teréz-körút 40-42.
Brózsza Ottó
Váci-körút 17.
Ehrnstein Mór
Laudon-utca 4.
Engel S. Zsigmond
Vörösmarty-utca 56.
Európa, irod. és nyomdai
részv.-társaság
Ó-utca 12.
Fővárosi nyomda, vona-
lozó-s könyvkötő-r.-t.
Podmaniczky-utca 39.
Fried és Krakauer
Dalszínház-utca 10.
Friedmann Á.
Gyár-utca 54.
Fuchs Samu és Társa
Podmaniczky-utca 27.
Gergely Miksa
Lázár-utca 2.
Glückselig M.
Hunyady-tér 7.
Goldschmiedt Lipót
Révay-utca 6.
Gross és Grünhut
Gyár-utca 32.
Herrman Ignác
Szerecsen-utca 20.
Hornyánszky Viktor
cs. és kir. udv. könyvny.
Aradi-utca 14.
Hunnia könyvnyomda
Teréz-körút 3.
Kassino Jakab
Király-utca 26.
Kaufmann és Vojtitz
Vörösmarty-utca 52.
Klauber Ignác
Új-utca 6.
Korvin Testvérek
Révay-utca 14.
Kunosy Vilmos és Fia
Teréz-körút 38.
Löbl Dávid és Fia
Andrássy-út 19. és
Nagymező-utca 26.
Minerva kő- és könyvny-
nyomda (tul. Gansl Zs.)
Szerecsen-utca 7/9.
M. kir. államvasutak
menetjegy-nyomdája
Csengery-utca 33.
Markovits és Garai
Lázár-utca 13.
Muskát és Friedmann
Teréz-körút 27.
Nádas A.
Dessewffy-utca 45.
Neumayer Ede
Proféta-utca 7.
Orsz. központi községi
nyomda-részvénytárs.
Váci-körút 61.
Pollacsek Mór
Dávid-utca 5.

Posner K. Lajos és Fia
Csengery-utca 31.
Radó Izor
Szerecsen-utca 13.
Rigler József Ede r.-t.
Rózsa-utca 55.
Schmelcz és Schillinger
Csengery-utca 51.
Schmidl Sándor
Szerecsen-utca 6.
Spinner Illés
Dessewffy-utca 43.
Wellesz Béla
Uj-utca 37.

VII. (Erzsébetváros).

Árpád kő- és könyvny.
(Klein és Kronstein)
Valero-utca 9.
Athenaeum, irodalmi és
nyomdai részv.-társ.
Kerepesi-út 54.
Bárd J.
Miksa-utca 17.
Deutsch József
Károly-körút 7.
Elek Lipót
Kertész-utca 37.
Galitzenstein H.
Dohány-utca 68.
Garai Mór
Károly-körút 3.
Gelléri és Székely
Kerepesi-út 34.
Goldfaden Márk
Kerepesi-út 36.
Gonda és Társa
Akácfa-utca 50.
Hedvig S.
Dohány-utca 12.
Hercz Ármin
Izabella-tér 5.
Kellner Gerson
Csányi-utca 13.
Krammer Lipót
Csömöri-út 44.
Löbl Mór
Király-utca 27.
Löblovitz Zsigmond
Csömöri-út 54.
Nagel István
Vörösmarty-utca 17.
Neuwald Illés
Dohány-utca 44.
Pannonia-nyomda
Rombach-utca 8.
Propper Leó
Erzsébet-körút 35.
Reich Ármin
Dohány-utca 84.
Roth és Krausz
Kertész-utca 23.
Rubin J.
Király-utca 13.
Spatz Henrik
Dob-utca 55.
Spitzer Márk
Klauzál-utca 31.

Stern Péter
Kazinczy-utca 35.
Vasvári és Társa
Csömöri-út 13.
Wendt és fia
Károly-körút 19.
Zelsler M.
István-tér 17.

VIII. ker. (Józsefváros).

Anglo-nyomda
Baross-utca 47.
Budapesti Hirlap nyomd.
Rökk Szilárd-utca 4.
Corvin-nyomda
Baross-utca 4.
Özv. Fried Ignáczné
József-körút 14.
Hell I. Ede
Luther-utca 4.
Klein Vilmos
Kerepesi-út 73.
Kohn Simon
József-körút 5.
Kossuth Lajos-nyomda
(tul. Lauffer Jakab és
Holländer József)
Ujvársátrét 5.
Magyar Néplap ny.
Mária-utca 42.
Militty Rankó
Futó-utca 44.
Révai és Salamon
Üllői-út 18.
Rózsa Kálmán és neje
Szentkirályi utca 30.
Schulcz Adolf
Baross-utca 81.
Stephanem (a Szt. István.
Társulat nyomdája)
Szentkirályi-utca 28a.
Szent Anna-nyomda
Baross-utca 66-68.
Szent László-nyomda
Rökk Szilárd-utca 28.
Szinházi Lapok nyomd.
József-körút 9.
Weissenberg Ármin
József-körút 16.

IX. ker. (Ferenczváros).

Engelmann Mór
Vámház-körút 15.
Műszaki irodalmi és
nyomdai részv.-társ.
(Feldmann Mór)
Soroksári-utca 5.
Pátria-nyomda részvény-
társaság
Üllői-út 25.

X. kerület (Kőbánya).

Első kőbányai könyvny.
Jászberényi-út 1.
Lőrinczi F.
Maglódi-út (Gyűjtő-fogház).
Merendiák Károly
Liget-tér 4.

Könyvnyomdák a vidéken.

- Abauj-Szántó**
Baksy Barna.
- Abauj-Szepsi**
Tóth István.
- Abrudbánya**
Róth Ferencz.
- Ada**
Berger L.
- Alsó-Kubin**
Trnkóczy József.
- Alsó-Lendva**
Balkányi Ernő.
- Apatin**
Gasz Mátyás.
Szavadill József.
- Arad**
Aradi nyomda-részvénytársaság.
Bloch H.
Első aradi amerikai gyorsajtó-nyomda (tul.: Kerpich Zsigmond).
Gör. kel. egyházmegyei nyomda.
Oyulai István.
Muskát Miksa.
Tribuna Poporului r.-t. nyomdája.
Réthy Lipót és Fia.
- Aranys-Maróth**
Dőczy-nyomda (tulajd.: Némédi László).
- Aszód**
Magyar kir. javító-intézet nyomdája.
- Bács-Kula**
Berkovits Márk.
- Bács-Topolya**
Wilhelm Miksa.
- Baja**
Kazal J.
Kollár Ágoston.
Nánay Lajos.
Rajkovich Károly.
- Balassa-Gyarmat**
Balassagyarmati könyvnyomda r. t.
Halyák István.
Pozsonyi Gábor.
Tokay Lajos.
- Balászfalva**
Gör. kath. püspöki nyomda.
- Bánffy-Hunyad**
Ábrahám Mór.
- Barcs**
Skribanek N.
- Bártfa**
Blayer M.
- Békés**
Báró Drechsel Géza.
- Békés-Csaba**
Corvina-ny. (Szihelszky József).
Povázsay testvérek.
- Belényes**
Süssmann Lázár.
- Beregszász**
Haladás-könyvnyomda (tul.: Juhász Pirooska).
Engel Jenő.
- Besztercze**
Botschar Tivadar.
Csallner Károly.
- Besztercebánya**
Machold F.
Sonnenfeld Mór.
- Bicske**
Lederer Hermann.
- Bonyhád**
Raubitschek Izor.
- Brassó**
Brassói Lapok nyomdája (tulajd.: Grünfeld R.).
Ciurcu és társa.
Gábovy és Társa.
Gött János Fia.
Herz és Társa.
Muresianu Aurél.
- Brezdnóbánya**
Kreiser J.
- Budafok** (Promontor)
Leopold és Frank.
- Buziás**
Ulmann F.
- Csákova**
Chudy Testvérek.
- Csáktornya**
Fischel Fülöp.
- Csikszereda**
Györgyakab Márton
utóda: Dreznánd Viktor.
Szvoboda József.
- Csongrád**
Tiszavidek nyomdája (tulajd.: Silber Jánosné).
Weisz Márk.
- Csorna**
Kokas és Neumann.
- Csurgó**
Vágó Gyula.
- Czegléd**
Nagy Elek
Sebők Béla.
- Debreczen**
Csokonai nyomda- és kiadó-részvénytársaság.
Hoffmann és Kronovitz.
Horovitz Zsigmond.
Kurucz Béla.
Kutasi Imre.
László Albert.
Pongrácz Géza.
Városi nyomda.
- Deés**
Demeter és Kiss.
Goldstein Jakab.
- Detta**
Heldenwanger és Ulmann.
- Déva**
Hirsch Adolf.
Kroll Gyula.
- Devecser**
Rosenberg Zsigmond.
- Dicső-Szent-Márton**
Hirsch Mór.
- Ditró**
Ditró és Szárhegy közsegnyomdája.
- Dombóvár**
Dombóvári könyvnyomda (tulajd.: Bruck Sándor).
- Dunaölvár**
Somló Manó.
- Duna-Szerdahely**
Adler Netti.
Goldstein Józsa.
- Eger**
Baross-nyomda (tulajd.: Páunz S.).
Egri könyvny. részv.-társ.
Érseki lyceumi nyomda.
Löw Sámuel.
- Enying**
Pollitzer Jenő.
- Eperjes**
Kósch Árpád.
Pannonia-nyomda (tulajdonos: Kahn Mór).
- Érsekújvár**
Kohn Samu.
Winter Zsigmond.
- Ér-Mihályfalva**
Beck Adolf.
- Erzsébetfalva**
Mártonfi L.
- Erzsébetváros**
Kotzauer D.
- Esztergom**
Buzárovits Gusztáv.
Hunnia-nyomda (tul.: Gerenday József).
Laiszky János.
Tábor Adolf.
- Fehértplomb**
Kuhn Péter.
Wunder J.
- Felső-Eőr**
Schodisch Lajos.
- Felső-Vissó**
Schiffmann H.
- Fertő-Nezsider**
Horváth B.
- Fiume**
Battara P.
Chiuzre & Co.
Jerouscheg O.
Mohovich Emidio
Únto könyvnyomdai műintézet (tulajdonos: Hegyi Jenő).
- Fogarás**
Thierfeld Lipót.
- Galánta**
Első galánthai könyvny. (tul.: Neufeld Samu).
- Galgócz**
Szold Jakab.
Sternér Aólf.
- Gyergyó-Szent-Miklós**
Létz János és Társa.
- Gyoma**
Kner Izidor.
- Gyöngyös**
Herzog Á. E.
Kovács és társa.
Sima Dávid.
- Gyöngk**
Engel József.
- Győr**
Fischer István és F. utóda
Nitsmann József.
Gróf Gyula.
Győregyházmegyei könyvnyomda.
Heckenast György.
Pannonia-könyvnyomda (tul.: Szávay és Raab).
Surányi János.
- Győr-Sziget**
Gross G. és társa.
- Gyula**
Corvina-nyomda.
Dobay János.
- Gyulafehérvár**
Püspöki lyc. nyomda (bélr.: Papp György).
Voltz B.
- Hajdú-Böszörmény**
Szabó Ferenczné.
- Hajdú-Dorog**
Grünfeld Mózse.
- Hajdú-Nánás**
Bartha Imre.
- Hajdú-Szoboszló**
Plón Gyula.
- Hala**
Práger Ferencz.
- Hátszeg**
Ideál-könyvnyomda.
- Hatvan**
Hoffmann M. L.
- Hódmező-Vásárhely**
Dura J.
Hódmezővásárhelyi nyomda és kiadó r.-t.
Lévai Fülöp.
Vásárhely és Vidéke nyomdája.
- Homonna**
Waller H. és Társa.
- Huszt**
Mermelstein Fülöp.
- Igló**
Schmidt József.
Tátra-könyvnyomda (tul.: Stein Ignác).
- Ipolyság**
Neumann Jakab.
- Jászberény**
Brinauer Adolf és Társa.
Kaczevinsky Zoltán.
Kalocsa és Kubicza.
- Kalocsa**
Jurcsó Antal.
Werner Ferencz.
- Kaposvár**
Gerő Zsigmond.
Hagemann Károly.
Özv. Jancovics Gyuláné.
Kéthelyi Miksa.
- Kapuvár**
Buxbaum József.
- Karánsebes**
Karánsebesi gör. kel. rom. egyházmegye nyomdája.
Fleissig Lipót.
- Karczag**
Szódi S.
- Kassa**
Breitner Soma.
Koczányi Béla.
László Béla.
Rosa Viktor.
Vitéz Adolf.
Werfer Károly.
- Kecskemét**
Első Kecskeméti Hirlapkiadó és Nyomda-Részvénytársaság.
Steiner Mihály.
Sziládi László.
Tóth László (tulajd.: Fekete Mihály).
- Késmárk**
D. Altmann Dávid.
Sauter Pál.
- Keszthely**
Farkas János.
Nádai Ignác.
Sujánszky József.
- Kézdi-Vásárhely**
Ifj. Jancsó Mózes.
- Király-Helmecz**
Klein József.
- Kisbér**
Hafli Kálmán.
- Kis-Czell**
Menyhárt Julia.
- Kis-Jenő**
Gallovics Jenő.
- Kis-Kőrös**
Kalisch Ignác.
- Kis-Kún-Félegyháza**
Feuer Ilés.
Vesszősi József.
- Kis-Marton**
Dick Ede.
- Kis-Pest**
Fischhof Henrik.
- Kisújszállás**
Szekeres József.
- Kis-Várda**
Berger Ignác.
Ifj. Klein Gyula.
- Kolozsvár**
Boskovics József.
Ellenzék nyomdája. (tul.: Magyar Mihály.)
Gámán János örököse.
Gombos Ferencz.
Lepage Lajos.
Magyar Polgár nyomdája. (tul.: Ajtay K. Albert).
Polcz Albert.
Stief Jenő és Társa.
Zobátz Ferencz.
- Komárom**
Freisinger Mór.
Hacker Richárd.
Rónai Frigyes.
Schönwald Tivadar.
Spitzer Sándor.
Szénássy János.
- Körmend**
Körmendi könyvnyomda-részvénytársaság.
- Körmöczbánya**
Joerges A. özv. és Fia.
Paxner és Biron.
- Kőszeg**
Feigl Frigyes és Gyula.
- Kún-Szent-Márton**
Csanády József.
- Kún-Szent-Miklós**
Özv. Bors Károlyné.
- Léva**
Dukesz Lipót.
Nyitrai és Társa.
- Lippa**
Máhr Emil.
Zách József.
- Liptó-Szent-Miklós**
Steier Izidor.
- Lőcse**
Reisz Tivadar József.
- Losoncz**
Kármán-könyvnyomda.
Losonczy Sándor.
Roth Simon.
- Lugos**
Traunfellner Károly.
Virányi János.
Weisz és Sziklai.
- Magyar-Óvár**
Czéh Lajos.
- Makó**
Gaál László.
Neumann József.
- Malaczká**
Wiesner Alfréd.
- Marczali**
Mizsúr Ádám.
- Maros-Ludas**
Glück József.
- Máramaros-Sziget**
Blumentfeld és Dávid.
Mayer és Berger.
Részvénytársaság.
Wider Mendel Fla.
- Margitta**
Hungária könyvnyomda (tul.: Pollák Lajos).
- Maros-Vásárhely**
Adi Árpád.
Ev. ref. collegium-nyomda (tul. Benkő László).
Grün Vilmos.
- Mátészalka**
Weisz Zsigmond.
- Medgyes**
Reissenberg G. A.
- Mezőkövesd**
Balázs Ferencz.
- Mezőtúr**
Braun J.
Oylikó Károly.
- Miava**
?
- Mindszent**
Weisz Ignác.
- Miskolcz**
Boros Benő.
Forster, Klein és Ludvig.
Stamberger Bernát.
Szelényi és Társa.
- Módos**
Lustein Márkus.
- Mohács**
Blandl János.
Rosenthal Márk.
- Monor**
Monorkerületi könyvnyomda (tul.: Molnár Sándor).
- Moór**
?
- Mosony**
Grünfeld Ignác.
- Munkács**
Grünstein Mór.
Kohn és Klein.
Kroó Hugó.
- Mura-Szombat**
Ujházi Miksa.
- Nagy-Atád**
Grünberger Antal.
- Nagy-Bánya**
Molnár Mihály.

GRAFIKAI SZEMLE

HAVI FOLYÓIRAT A GRAFIKAI IPARÁGAK SZÁMÁRA

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓ-
HIVATAL
Budapest, V., Hold-utca 7.

A KÖNYVNYOMDÁSOK SZAKKÖRÉNEK
HIVATALOS KÖZLÖNYE

ELŐFIZETÉSI ÁR
Egész évre 4 kor., fél évre 2 kor.
Egyes szám ára 40 fillér.

HIVATALOS RÉSZ.

Értesítés.

Értesítjük a tisztelt Tagtárs urakat, hogy a Könyvnyomdások Szakköre által létesített féléves téli tanfolyam 1901. november hó 17-én veszi kezdetét a Kör helyiségében (Kerepesi-út 30. I. emelet), melyre a t. tagtársaknak sajátkezü névalírásukkal történendő jelentkezésüket úgy tekinti, mint biztosítékát az órák pontos látogatásának, melyek vasárnaponként reggel 9–12 óráig tartatnak.

A tanfolyam műsora:

Gyakorlatok a metszésben (Mäser);

» a vázlatkészítésben;

» a mesterszedésben;

» az illusztrációk egyengetésében.

Megemlítendőnek tartjuk, hogy a Szakkör a gyakorlatokhoz szükséges eszközöket már beszerezte és minden résztvevőnek a tanfolyam tartamáig rendelkezésére bocsátja.

Budapesten, 1901. október 18-án.

Kiváló tisztelettel

A KÖNYVNYOMDÁSOK SZAKKÖRE NEVÉBEN:

Mitterszky József
előadó.

Pavlovsky J. Alajos
előadó.

Novák László
előadó.

A Szakkör 1901. november havi programja.

(Körhelyiség: Kerepesi-út 30. sz. Ipa-oskör. Nyitva minden vasárnap délelőtt 9 órától délután 1 óráig.)

3-án (vasárnap) d. e. 1/210-kor:

Szabad eszmecsere kiállított nyomtatványok felett.

Este 8 órakor: *Házi estély* hangversenynyel és tánczczal.

10-én (vasárnap) a helyiségek a tagok rendelkezésére állanak többféle szórakozási eszközökkel.

Ugyane napon az *Első Magyar Belüöntöde Résztvevőitársaság üzlettelepének* meglátogatása. Gyülekezés a körhelyiségben d. e. 9 órakor.

13-án (szerdán) este 1/28-kor: *Választmányi ülés.*

17-én (vasárnap) d. e. 1/210-kor:

HERMANN KÁROLY felolvasása: Hires nyomdászok.

Felolvasás után *rendes havi ülés.*

24-én (vasárnap) a helyiségek a tagok rendelkezésére állanak.

Ugyane napon a *Hornvánszky V. cs. és kir. udv. könyvnyomda meglátogatása.* Gyülekezés a körhelyiségben 9 órakor.

A választmány.

Néhány szó a szakoktatásról.

(Vége.)

Az utolsó időben mégis, mintha némi mozgolódást láttunk volna ezen a téren is. A kereskedelmi miniszternek augusztus hó 13-án egy rendelete jelent meg, melyben három ösztöndíjat létesít évente és egyenként 1000 koronával nyomdászifjak számára, hogy az illetők külföldre mehessenek tanulmányútra. Az illető nyomdászifjak három évre nyernék el a kérdéses összeget.

A pályázati hirdetés — melynek eszméje Emich Gusztáv úr indítványára a Főnökegyesületből indult ki — ismeretes előttünk. Föltételei eléggé meg lettek vitatva a kollegák között, de jónak talán senki sem találta.

A Főnökegyesület tudatára ébredt annak, hogy valamit tenni kellene a szakoktatás érdekében. Tenne is; de bármennyire gondolkoztak is tagjai a módok felett, minden eddig felmerült idea a szakiskola felállításában összpontosult, a mi pedig költséges dolognak tűnt fel. Már pedig ők a közjóért csak annyiban akarnak áldozni, a mennyiben nekik pénzbe nem kerül.

Mikor elvben kimondták a szakiskola felállítását, talán eszükbe sem jutott, hogy ez csakis az ő költségükre történhetné. Mert az természetes, hogy a főnökök fizetnék a tanonczaikért járó tandíjat s ha csak havonkénti két koronát számítunk is egy tanonecz után, — a mi elég kevés — ott, a hol egyszerre *nyolczvan* tanonecz várja, hogy beléjök csepegtessék a tudományt, bizony már nagy összegre rugna ez a havi két korona.

A kérdéses pályázati hirdetésből megtudhatjuk, hogy minden évben 3000 koronát ad ki a kormány, a melyre három olyan nyomdászifjú pályázhat, a ki magyar honos, *legalább is négy középszírtlyt* végzett, s ha elnyeri az ösztöndíjat, köteles három évet valamely külföldi szakiskolában tölteni, mely időnek elteltével ugyancsak *köteles* legalább is három évig valamely hazai műintézetben kondíciót vállalni stb.

Mennyi tájékoztatlanúságot árul el ez a pályázati hirdetés.

Magyarországon — sajnos — kereskedő- vagy iparos-tanonecznak csak az megy, a ki az iskolában megbukik s nem akar tanulni. Rendszerint a 4–5. elemiig járnak iskolába, aztán elmennek *inasnak*. Magasabb képzettséggel nagyon ritkán, legtöbbször csak akkor

birnak, ha az apa saját üzletét akarja átadni fiának; előbb iskoláztatja őt s azután üzletébe veszi. De ezek száma is elenyészően csekély, olyan csekély, hogy nem bizonyos, hogy a Főnökegyesület minden évben megtalálná azt a három ifjút, ki az ösztöndíjra érdemes lenne. (Ha csak ki nem mondaná a Főnökegyesület azt is, hogy a nyomdákban ezután felveendő tanoncoktól megkivánja, hogy *legalább* is három középosztályt végeztek legyenek.)

De ha talál is, vajjon lenne-e gyakorlati haszna az ösztöndíjnak? Az ifjú, mikor négy középosztályt végzett, már 14 éves. Ha felszabadul, akkor 18, s ha mindjárt a felszabadulása után tanulmányútra indul, 21 éves korában kerül vissza, a mikor esetleg besorozzák három évre katonának, a mely idő alatt jobbára elfelejti, a mit tanult; de meg — minden alá lévén vetve a divatnak — a szakma terén ez idő alatt változások is jöhetnek létre s a változott viszonyokba jó ideig nem tudván magát beleélni, majdnem elülről kezdheti a tanulást.

De ha mindez nem következnék be, ha az ifjú elvégezné azt a három évet külföldön s onnan visszatérve, azt a másik feltételt akarná teljesíteni, hogy „köteles legalább is három évig valamely hazai intézetben kondíciót vállalni“: mi történik, ha nem talál? Vagy a hazai kondíciót *minden áron* is köteles lenne elfogadni? Nem akarjuk hinni, hogy ez is benne volt a számításban. Mert a gyakorlati haszna ennek a külföldi tanulmányútnak nem volna arányban azzal az áldozattal, melyet érte hozni akarnak.

Vannak nálunk is kitűnő munkások, a kik soha külföldön nem voltak s tudnak műremeket alkotni. Ezekből lehetne válogatni tanerőket a felállítandó szakiskola számára, nem pedig bevárni, míg a kiküldendők jönnek haza külföldről, megmutatni, hogy mit tanultak az idegenben; hiszen még az sem bizonyos, hogy fognak tanulni. Az ösztöndíj még nem nyújt biztosítékot arra, hogy élvezője tudni is fog, ha külföldön költi azt el s ekkor haszontalanul dobták ki a pénzt.

A szakképzettség fejlesztésére sokkal célszerűbb lenne, ha felállítanák a szakiskolát s azzal a 3000 koronával támogatnák; vagy belőle pályadíjat tűznének ki kiválóbb munkákra. Az meghozná a gyümölcsét a tudás, de meg az emberiség szempontjából is. Mert ha az iskola vezetői komolyan fognák fel feladatukat, akkor nem léphetne a pályára olyan, a ki arra nem alkalmas, míg most a tanoncgazdálkodás elfajulása következtében már eddig is ijesztően nagy a munkanélküliek száma és nincs rá semmi kilátás, hogy apadjon.

A munkanélküliség pedig nemcsak a munkásra, de a munkaadóra is baj. Sőt az utóbbira kétszeres baj. Először azért, mert a munkásnak élni akkor is kell, ha nem kap munkát s a kétségbeesés szülte izgatásai, a melyekkel munkástársait a rövidebb munkaidő kioroszakolására serkenti, folytonosan nyugtalanítják a

munkaadót; másodsor pedig azért, mert egy olyan munkás, ki huzamosabb ideig volt munkanélkül, megszokta a henyélest, nehezebben szokik a rendszeres munkához.

S akkor, midőn fejlődő iparunkra átokként nehezedik a szenykonkurrenzia, egyedül a tudás, a mi a boldogulást biztosítja. Ezt lássák be, önök igen tisztelt főnök uraim s tegyenek határozottabb lépést a szakiskola ügyében; először azért, mert ez az önök érdeke, másodsor pedig azért, mert ezt megígérték; ne húzzák halaszszák tovább ezt a dolgot, mert drága az idő. Végre még oda találjuk variálni az önök ígérését, hogy a leányzó nem aluszik, *de* meghalt.

BENES SANDOR.

Vidéki nyomdatulajdonosok kongresszusa.

III.

Az országos szövetség.

A kongresszus utolsó tárgya az országos szövetség megalapítása volt. Az ügy előadója, a kongresszust előkészítő bizottság megtisztelő bizalmából, én voltam.

A *Gráfikai Szemle* olvasói emlékezhetnek még arra, hogy szakközlönyünk 1895-iki évfolyamában tanulmányt közöltem „A magyar nyomdaipar“ cím alatt. Ugyanakkor készítettem el a szövetség alapszabálytervezetét is azzal a szándékkal, hogy a Szegeden 1891-ben megtartott kongresszus akaratóból az országos szövetség életrehívását előmozdítsam. Az 1896-iki ezredévi kiállításon tervezett kongresszus, részvétel hiánya miatt, nem volt megtartható és így alapszabálytervezetemet jobb időkre kellett eltennem. Megkért időközben a Budapesti könyv- és könyvnyomtatás egyesületének választmányára, hogy alapszabálytervezetemet neki országossá alakulás céljából megküldjem; a kérésnek szívesen tettem eleget, de a választmány többsége az országos szervezetbe való átmenést korainak találta és így maradt a főnökegyesület a fővárosi jellegénél.

A hat év előtt füzet alakban is kiadott tanulmányomat és alapszabálytervezetemet a mostani kongresszus alkalmából minden jelentkezőnek előzetes tanulmányozás céljából megküldöttem. Az előszóban kifejtettem, hogy hat év óta változott viszonyokkal állunk ugyan szemben, de a vidéki nyomdaipar sok nehézséggel küzd és csak úgy számíthat föllendülésre, ha tömörülés útján egységes szervezettel követeli a maga jogait.

Ezek előrebocsátása után fölmentve éreztem magam az alól, hogy mint előadó a szövetség létesítésének szükségét hővebben fejtegessem. E helyett áttértem az alapszabálytervezet alapelveinek ismertetésére.

Az alapszabály több külföldi minta tanulmányozásának eredménye. Szerkezetére nézve négy fejezetre oszlik.

Az **első fejezet** meghatározza, hogy a szövetség címe »*Vilégi nyomdatulajdonosok országos szövetsége*«, székhelye az elnök lakóhelye, hatásköre pedig Magyarország és társországai.

A **második fejezet** a szövetség céljait és eszközeit ismerteti. Ezek a következők:

Célok:

a) A könyv- és könyvdaipar és a vele járó hirlap- és könyvkiadói, szóval irodalmi vállalatok érdekeit előmozdítani;

b) tömöríteni Magyarország könyv- és nyomdatulajdonosait, hirlap- és könyvkiadóit a kartársi szellem fejlesztésére;

c) tökéletesíteni a szakismereteket;

d) előmozdítani a szövetség tagjainak érdekeit;

e) segélyre szorult tagok támogatása.

Eszközök:

a) Általános üzleti szabályok megállapítása az anyagi viszonyok kölcsönös megóvása céljából, valamint együttes eljárás a szennykonkurrenzia kiirtására;

b) területi intézkedés a könyv- és könyvdaipar, a hirlap- és könyvkiadói üzlet érdekeinek megoltalmazására;

c) jó szakérők fejlesztése és e célból a tanoncoktatás szabályozása;

d) az üzleti alkalmazottak részére kölcsönösen betartandó árszabály megállapítása;

e) az általános szakképzés fejlesztésére szolgáló intézmények főtartása, előmozdítása vagy segélyezése;

f) segélyre szorult tagok részére segélyalap, esetleg nyugdíjintézmény szervezése.

A **harmadik fejezet** a szövetség tagjairól, ezek kötelességei és jogairól ad képet.

A szövetség tagjai háromfélék: tiszteletbeli, rendes és alapító tagok.

A *tiszteletbeli* tagokat, a kik a rendes tagok jogait élvezik, a szövetség céljainak előmozdításában kiváló érdemekért választja a közgyűlés.

Az *alapító* tagok sorába minden érdeklődő beléphet, a ki a szövetség céljainak előmozdítására egyszersmindenkora legalább száz korona alapítványt ad. Eddig tizenöt ilyen gyárostagja van az előkészítés alatt levő szövetségnek. Az alapító tagok a szövetség közgyűlésein szavazati jog nélkül vehetnek részt.

Rendes tagja a szövetségnek az lehet, a ki Magyarország és társországai területén könyv- vagy könyvdaiparal bir, azt önállóan vezeti, a polgári jogok teljes élvezetében van, törvényes itélettel a vagyona fölötti rendelkezésben korlátozva nincs és *kötelező írásbeli nyilatkozatot tesz, hogy a szövetség alapszabályait hűen betartja, az igazgató-választmány és a közgyűlés határozatait kötelezőknek elismeri.*

A rendes tagok sorába fölvehető: a) olyan könyv- vagy könyvdaipar-cég is, a mely jogi személy, részvénytársaság, nő, vagy kiskorú egyén tulajdona és a tulajdonos az üzletvezetésben nem vesz részt. Az ilyen nyomdák tagsági jogait az üzletet önállóan vezető igazgató vagy üzletvezető gyakorolja; b) napi- és hetilap, folyóirat és könyvkiadó vállalat tulajdonosai, ha nyomdájuk nincs is, tanácskozási joggal, szavazati és választási jog nélkül.

A rendes tagság a beiratkozástól számított három évre

szól; — elhalálozás esetén az örökösre vagy jogutódra átvethető. A tagsági díj évi tíz korona, mely előzetesen, vagy félévi előzetes részletekben fizetendő. Minden rendes tagnak kötelessége a közös ipari érdekeket maga és cége által előmozdítani; az alapszabályok rendelkezési értelmében eljárni; a közgyűlések, az igazgatóválasztmány és az elnökség intézkedéseit teljesíteni; a megállapított munka-árszabályt betartani; a választás útján reá esett bizalmi tisztséget elfogadni.

A ki a szövetséget erkölcsileg vagy anyagilag károsítja, a hozott határozatoknak és intézkedéseknek ellenére cselekszik; a ki bírói végzéssel polgári jogai elvesztésére van ítélve; a ki a *kartársi érületet megsértő olyan tisztességtelen üzleti viszonyt folytat, a melylyel a szövetség anyagi és erkölcsi érdekeit alássa*; a ki a közösen megállapított munka-árszabályt nem tartja be: közgyűlési határozattal a tagok sorából kitorúlhat.

A *rendes tagok jogai*: a) A közgyűlésen résztvehetnek; b) választhatnak és tisztviselővé megválaszthatók; c) igénybe vehetik a szövetség közbenjárását vagy segélyét közös érdekeket érintő ügyek vagy mozgalmak intézéséhez; d) megkaphatják a szövetség által nyújtott kedvezményeket, kiadványokat és segélyeket; e) az alapszabályok keretében rendelkezhetnek a szövetség alkotásaival és berendezéseivel.

A rendes tagságra a kongresszust előkészítő bizottságnál eddig 110 nyomdatulajdonos jelentkezett; tehát elég nagy taglétszámmal alakul meg a szövetség.

A **negyedik fejezet** a szövetség szervezetét szabályozza. E szerint a szervezet áll: a) a közgyűlésből; b) az igazgató-választmányból; c) a tisztviselőkből.

A *közgyűlés*, mint a szövetség főszervezete, évenként egyszer, augusztus hónapban az ország valamely nagyobb városában tartandó. Tárgyai a rendes évi jelentések és választásokon, valamint a szokásos közgyűlési napirenden kívül *új intézmények szervezése és azok szabályozása, értekezések fölolvása.*

Az *igazgató-választmány* áll: egy elnökből; két alelnökből; egy titkárból; egy pénztárosból; egy ellenőrből; választmányi kilencz rendes és három póttagból; számvizsgáló bizottsági három rendes és két póttagból.

Az igazgató választmány három évre választatik és pedig oly formán, hogy minden évben annak egyharmada kerül új választásra. Az első két évben sorshuzás útján; a következő évben a kilépés sorrendje szerint. Az igazgató-választmányból kilépők újra megválaszthatók. Időközben megürelt igazgató-választmányi tagság a legtöbb szavazatot kapott póttaggal töltetik be; megürelt tisztviselői állás pedig a legközelebbi közgyűlésig az igazgató-választmány egy tagjával pótlandó.

Az igazgató-választmány üléseit évenként annyszor és ott tartja, a hányszor és a hol ezt megtartani az elnök, vagy ennek akadályoztatása esetén az alelnök szükségesnek látja.

Az igazgató-választmány hatáskörébe tartozik a közgyűlés napirendjének előkészítése és a közgyűlés határozatainak végrehajtása; továbbá a szövetség azon ügyeinek elintézése, a melyek nincsenek a közgyűlésnek főtartva.

Az igazgató-választmány a szövetség kormányzó és végrehajtó közege és mint ilyen a szövetség vagyonáért egyetemlegesen felelős.

A szövetség céljainak előmozdítására az igazgató-választmány szakosztályokat szervezhet és azok vezetésére a maga kebeléből bizottságokat választhat. E bizottságok szükség esetén magukat az igazgató-választmányon kívül álló szövetségi tagokkal is kiegészíthetik.

Az igazgató-választmány a szövetség ügykezelésére irodai személyzetet alkalmazhat; intézményeinek kormányzására pedig ügykezelési szabályokat készít.

Az igazgató-választmányi tagok az elnök által egybehívott üléseken pontosan megjelenni, a tisztviselőknek segédkezet nyújtani, valamint szükség esetében, a választásig ideiglenes minőségben, bármelyik tisztviselőt helyettesíteni tartoznak.

Az így ismertetett alapszabálytervezetet Szávay Gyula indítványára azzal a módosítással fogadták el egyhangúlag, hogy a rendes tag belépéskor beiratási díjat nem fizet. Indítványomra a kongresszus a szövetség megalakítására a következő határozatot hozta:

1. A vidéki nyomdatulajdonosok országos gyűlése kimondja, hogy a vidéki nyomdatulajdonosok érdekeinek előmozdítására és állandó képviselésére országos szövetséget alakít; az előterjesztett alapszabálytervezetet elfogadja és jóváhagyás végett a magy. kir. miniszteriumhoz fölterjeszteni határozza.

2. Az országos gyűlés az alapszabálytervezetben megállapított tisztikart és igazgató-választmányt azonnal megválasztja; a szövetség szervezésével és ideiglenes vezetésével, valamint az országos gyűlés határozatainak végrehajtásával megbizza.

Ilyformán a szövetség megalakultnak nyilvánítván ki, Forster Rezső (Miskolcz) elnök indítványára az alapszabály tervezőjének jegyzőkönyvi köszönetet szavaztak.

Következett a szövetség első tisztikarának megválasztása.

Láng József indítványára és a kongresszus több tagjának felszólalására elnökké Szávay Gyulát, a kongresszus lelkes szervezőjét és az ország legkitünőbb kereskedelmi és iparkamarájának országos hírű titkárát választotta meg.

Sávay Gyula a választást elfogadta és a szövetség igazgató-választmányául a következőket ajánlotta:

Társelnök: Forster Rezső (Miskolcz). Alelnökök: Láng József (Nagyvárad) és Werfer Károly (Kassa). Titkár: Rummy Sándor (Győr). Pénztáros: Raab M. (Győr). Ellenőr: Nitschmann József (Győr). Igazgató választmányi tagok: Angermayer Károly (Pozsony), Csendes Jakab (Temesvár), Engel Lajos (Szeged), Hoffmann Sándor (Hatvan), Kner Izidor (Gyoma), Kosch Árpád (Eperjes), Mayer Rezső (Nagybeckerek), Molnár Mór (Szegszárd). Póttagok: König Ferencz (Eger), Preisak Győző (Pozsony), Romwaller Károly (Sopron). Számvizsgáló bizottság: Breitfeld Dezső (Szombathely), Fischel Lajos (Nagy-Kanizsa), Keresztlessy István (Debreczen). Póttagok: Bertalanffy József (Szombathely), Ludvig István (Miskolcz).

...

A vidéki nyomdatulajdonosok, lap- és könyvkiadók Szávay Gyula vezetése alatt legközelebb megindítják szövetségük útján a legerélyesebb munkát.

Remélni lehet, hogy az eddig még nem csatlakozott kartársak keresni fogják az alkalmat, hogy a közös munkára tömörüljenek.

LÁNG JÓZSEF.

A szépművészeti stílusok rövid ismertetése.

Kivonat a szerző 1899/1900-iki télen tartott följelvéseiből.

VIII.

Gót stílus.

Az összes eddig elősorolt és az ezután ismertetendő stílusok közül egyik sem oly népszerű és oly ismert, egyik sem tolmácsolja úgy a művészet magas és nemes hivatását, mint a *gót stílus*. Ez onnan származik, hogy ornamentikája általában ismert növényekből és állatvilágunkból ered és azok felhasználását e stílusnál igen szépen, változatosan, a díszítő tárggyal mindig összhangban találjuk, sőt a mint eddig láttuk: itt is az első rugót a stílusfaj megteremtéséhez a vallás adta.

A XIII. században a német császárság elvesztette jelentőségét, a honnan a súlypont Franciaországba helyeztetett át. Innen indult ki a keresztes hadjárat eszméje is, mely a művészet fejlődésére nagy befolyást gyakorolt, a mennyiben a hosszú utazás és kalandozás a nemzetek részére gazdag tapasztalatokat hozott. Az ábrándozás közepette, mely e korban minden nemesebb lelket elragadott, mindenki valami magas és magas ideán töprengett. Ezen jelzett gondolatmenetet tehát semmi sem tolmácsolhatja élénkebben, mint a felfelé nyúló csúcsíves rendszer.

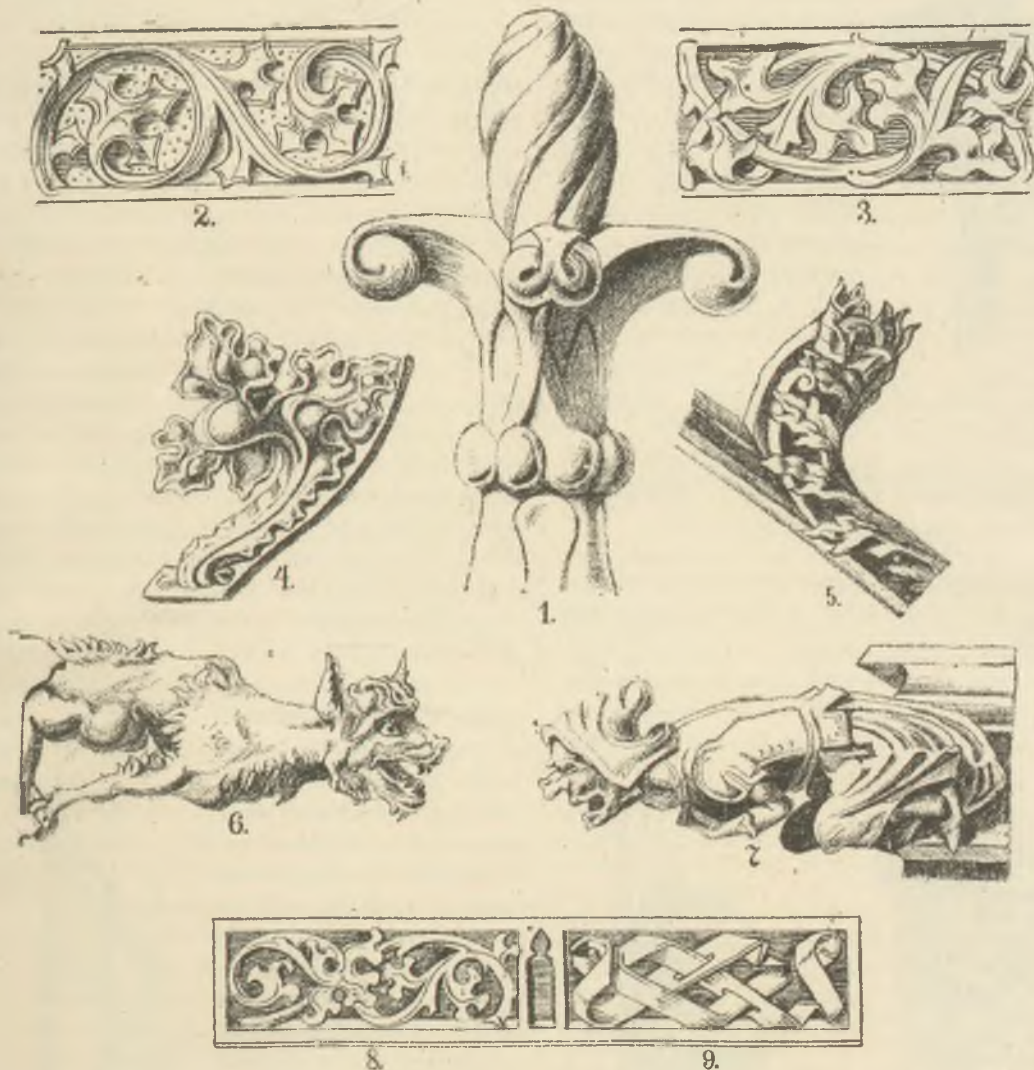
A *gót* elnevezés az olaszoktól eredt, melylyel azt fejezték ki, hogy ezen irány, mely az *antik* által elkényeztetett felfogásukat sértette, barbár és civilizálatlan, habár mindnyájan tudjuk, hogy e jelző ezen stílusra legkevésbé alkalmazható, mégis elfogadták és általánosan elterjedt.

A *gót stílus* rendkívül gyorsan terjedt és már 50 év multán (körülbelül 1200-ban) egész Angliát meghódította és újabb 50 év múlva a román stílus hazájának, Germániának, művészetét is az új irányba terelte, hol ezen stílus a legtökéletesebb fokra emelkedett. Hazánk nem dicsekedhetik valamely nagyobb szabású gót stílus műemlékkel és ennek az a magyarázata, hogy a nyugati művészet hozzánk mindig idegen közvetítés által jutott s még mielőtt a csira fejlődhetett volna, vagyis mielőtt nemzeti jellegünket rányomhattuk volna, a rendkívül zilált politikai viszonyok az egészséges és nyugodt fejlődést úgyszólván lehetetlenné tették. Mind-

ezek daczára a tatárjárás után a bevándorolt németekkel együtt a gót stílus is meghonosodott, melynek egyik ékes bizonyítéka a *kassai dóm*, melyet 1260–70. évek között V. István alapított. *Pozsonyban* a székes-egyház és a ferencziek temploma 1290-ből, továbbá a *lőcsei*, *bártfai* és *eperjesi* csarnoktemplomok említésre méltók. Gót stílusú várépítmény gyanánt egyedül a *vajda-hunyadi* említhető, mely minden tekintetben jeles műemléket képez.

díszszel ékesítették az iparművészeti tárgyakat, a házi és templomi berendezéseket.

Az *oszlopfaj* itt tulajdonképpen nem egyéb, mint az oszlopszár felső részének harangszerű kibővítése. Így példának okáért a korai gótkorszakban a bimbószerű, négy- vagy hatszögű tetőlemezrel ellátott fő divott (10. ábra), mely a román stíusból képezte az átmenetet; később a tetőlemez sokszögűgé változott és a fejet díszítő ékítményből mindinkább nyulánkabb, véznább

A gót stílusnál különösen megfigyelhetjük — a késői gót kornak fattyúhajtásaitól eltekintve — azt a törekvést, melynél fogva az *architektúrának mindenütt alárendelték a díszítményeket*. Ezen elv következtében az *ornamentika sehol sem uralja az építményt*, hanem csak arra való, hogy az *architektúra benyomását harmonikusan kiegészítse*, vagy pedig a hogy a szükség kívánja, egyes részek kiemelésére szolgál. És éppen úgy, mint a csúcsíves portálok és ablakok, a merészen fölnyúló tornyok és fiatok (tornyocskák) stb., továbbá oszlopfajok és párkányok díszítettek, ugyanolyan ornamentikai

alak lesz és az egyes levélrészek úgy látszanak, mintha könnyedén oda volnának tűzve (11. ábra).

A növénytörzsi díszítmények alkalmazása rendkívül kiterjesztett; így p. o. a háromszögűcsúcs és a piramistornyok szögletein levő kúszó-díszek vagy bütykök (4., 5. ábra) nem egyebek, mint szabad modorban átalakított levelek. A növénytörzsi díszítmények feldolgozása és felfogása szerint meglehetősen biztosan meghatározhatjuk meg, hogy valamely műemlék vagy házi eszköz milyen korból származik. Még a tizenharmadik században, a gót stílus kezdetén, az ornamentikát szé-

lesen és telten alakítva kezelték (3., 4. ábra) és a természetes alak csak keveset változott; a gót korszak közepén pedig a díszítmények már könnyedebb és lendületesebb alakot nyernek (5., 9. ábra), addig a késői gót stílusnál a díszítmények az eredeti természetestől nagyon messze eltérnek, a levélneműek nagy részét bütykös és szegletes külsőt nyernek (2., 8. ábra). A lombozatot a honi növényektől előszeretettel köl-

10. ábra.

csönzik és pedig *szőlőtöke, bozót, tölgy, bükk, borostyán, lóhere és rózsalevelek*; megjegyzendő, mindezeket többnyire úgy alkalmazták, hogy *valami jelentőséget, nevezetesen szimbólumot is kifejezzen.*

Egyik legjellemzőbb gót díszítő elemet a mértanilag szerkesztett halhólyag és három-négylevelű lóhere is képezi (12., 13. ábra), továbbá tornyok befejezéséhez a keresztvirág (1. ábra) igen kedvelt díszítmény. Az emberi

és állati alakokat humorisztikus formában a tetőcsatornák vízlebocsátó részeihez alkalmazták (6., 7. ábra), továbbá ablakok és ajtók felett a csúcsív által képezett felületet szintén alakokkal díszítették.

Ha a gót stílust figyelemmel tanulmányozzuk, igen hasznos tapasztalatot nyerünk szépérzékünk fejlesztéséhez. Ez az egyedüli stílusfaj, mely az akkori időben mindenre rányomta bélyegét; kezdve az ivószközöktől, ruházattól, butorzattól, szobrászattól, magánépületektől egészen a csodásan alkotott templomokig ugyanegy vonás vonul végig, nevezetesen azon rokon

11. ábra.

11. ábra.

motívum, mely annak ornamentikáját egészszé, szinte egymástól elválaszthatlanná teszi, illetőleg a mértani műveletek szerint alkotott díszítmények, melyek a *csúcsívből* (14. ábra) indulnak ki és oda vezethetők vissza.

Az ornamentika a gót korszak kezdetén és fénykorában egyszersmind szervezeti részt képezett, vagyis a mű elválaszthatlan darabját, mely nélkül csonka és

12. ábra.

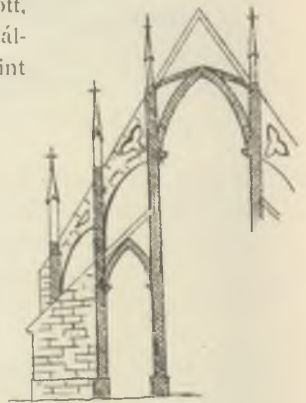

13. ábra.

tökéletlen lett volna. Hogy a művészet ebben az irányban oly magas fokot érhetett el, az annak volt köszönhető, hogy nemesak a művészek, de abban a korban a mesteremberek is az ideális szépért és magasztosért lelkesültek és tisztán azon célból egyesültek, hogy egymás között eszméiket kicseréljék, egymástól tanuljanak és a tanult eszméket közös akaráttal, haszonlesés nélkül megvalósítsák.

A mult fejezetben említett miniaturfestés szintén sokat lendített azon, hogy a gót stílus messze tájakon elterjedjen, minthogy a díszítési elemek az egyházi irodalomnál megkívántató komolyságot kellően fejezték ki. A nyomdászati művek, valamint ezek előhírnökei eléggé ékesen bizonyítják az illuminátorok tevékenységét e korszakban. A sokféle sorozatban előforduló és a mint J. G. Schelter & Giesecke betűöntő cég is piacra hozott *gót tollvonások* nagyon hasonlítanak a régi könyvdíszítményekhez és tömörebb gót munkákhoz mint vonaldíszítmény ma is jól megállják a helyüket.

A gót stílus a nyomdászatan meglehetősen nagy szerephez jutott, mindannak dacára nem birt állandó jelleggel. Mert a mint világi épületeknél a gót stílus ritkán fordul elő, éppen úgy a különféle keretdíszek, fejlécek és inicziálék, a melyek az akcidensz-anyagban előfordulnak, csak feltételeesen használhatók a mindennapi életben előforduló nyomtatványokhoz. Gót díszítményeink értékét különösen növeli az a körülmény, hogy ehhez megfelelő betűanyag-

14. ábra.

gal is rendelkezünk, a mely a tisztán geometriai alapon nyugvó ornamentikához igen jól illik és különösen mint síkdíszítmény több színben igen kellemes és előkelő hatást gyakorol a szemlélőre. Alig van betűöntő cég, mely nem foglalkozott volna gótikus díszítmények öntésével, de mindezek közül a leg-tökéletesebb fokot a *J. G. Scheller & Giesecke* produktuma érte el.

KÁLDOR LAJOS,

(Folytatása következik.)

Stockholmi levél.

Miután Svédország Közép-Európa keretén kívül esik és az uralkodó drágaságnál fogva e tájon az utazás is meg van nehezítve, csak elvétve vetődik ide egy-egy külföldi szaktárs; ez az oka annak, hogy az itteni viszonyokról nem igen lehet olvasni a szaklapokban. Nem vélek tehát felesleges munkát végezni, midőn egyet-mást elmondok az itteni viszonyokról, bár magam is csak alig negyedéve vagyok itt.

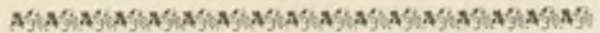
Tulajdonképeni nyomdászváros Svédországban nem sok van; a kevés között első helyen áll természetesen a főváros: Stockholm. Itt azután van nyomda bőven, az elővárosokkal együtt számra nézve 56. Ezek nagyrészt tekintélyes üzletek és csaknem kivétel nélkül részvénytársaságok tulajdonai. Ezenkívül minden papír-, könyv-, keztyű- és divatárúkereskedés kirakatában lehet olvasni, hogy névjegyek tíz perc alatt egy koronáért kitűnő kivitelben készíttetnek. A nyomdák között legnagyobb a Nordstett & Söhne Act.-Bol., Idnus Kungl. Hofboktryckeri egy fióküzlettel és a Central-Tryckeriet. Az elsőben készülnek az Akadémia kiadványai és az országgyűlési napló, meg a naptárak, mely utóbbiak szintén az Akadémia tulajdonát képezik és a nyomda 90 ezer koronát fizet évenként a kiadási engedélyért. Más nyomda naptárt nem készíthet. Az Idnus-nyomdában készül egyebek közt a Nordisk Boktryckerkonst, az itteni szaklap, mely azonban jóval a többi európai szaklapok mögött áll; csupán árra nézve jár elől, mivel számonként 60 öre az ára. A Central-Tryckeriet a stockholmi akcizenz-nyomda; ámde valami szép munkát e nyomdából épp oly kevésé láttam, mint a többiből. Csodálkozni ezen nem igen lehet, ha figyelembe vesszük, hogy a szedők kilencztizedrésze számolásban van. Mindenki igyekszik szedését úgyahogy összezsapni, hogy pénteken minél nagyobb legyen a számla. Akcizenciák, kereskedelmi nyomtatványok, táblázatok épp úgy lesznek számolva, mint a sima szedés, természetesen pótlékkal, mi néha 1000%-ig is felmegy. Bizonyos pénzben csupán a legszükségesebb dolgok, mint géprevízió, fisch-osztás, és ilyesmi lesz végezve. Sok nyomdában a szedő keresetéből egy negyedrészt levonnak osztásra, viszont azonban az osztás szintén számolásban történik, a mit én a tapasztaltak után csak helyeselni tudok. Ez különben az itteni árszabály szerint van így.

Maguk a szaktársak sem szeretnek bizonyos pénzben dolgozni, mivel a minimum 22 korona.* Ezt ugyan a legritkább esetben, csak egészen fiataloknak fizetik, míg az átlagos heti fizetés 27 korona, de ennyiért sem akarnak dolgozni, mivel számolásban többre mennek. Igaz az is, hogy sehol a világon oly kényelmesen nem dolgoznak, mint itt. A meghatározott munkaidő 10 óra, ámde ha valaki egy negyedórával a munkaidő kezdete után is megy be a nyomdába, ugyancsak várhat míg valaki jön utána. Épp úgy van a távozással is. A nyom-

dákban vig élet van, esznek, isznak, dohányoznak és ha jókedvük van, énekelnek az alkalmazottak és ebbeli szórakozásukban sem faktor, sem igazgató nem háborgatja őket. — E hó 4-én tartották az itteni azaktársak első gyűlésüket új helyiségükben, az újonnan épült népházban: Folkets-Hus. A nagyterem zsúfolásig megtelt. Az ünnepélyes gyűlést a dalkör nyitotta meg és közreműködött egy szaktársakból álló zenekar is. A gyűlés egyetlen fontos pontja, a tagsági illetéknek 40-ről 50 örré való felemelését, elfogadták. — A héten körözték a nyomdász-almanach kiadói az előfizetési felhívást és gyűjtőívet. Az almanach Göteborgban lesz kiadva és ára 3 korona. — Nem régiben jelent itt meg svéd fordításban Herczeg Ferencz Gyurkovics fiukja (Gyurkovicsarne) és oly nagy kelendőségnek örvend, hogy a héten már a második kiadás került ki a sajtó alól. A fordító hosszú előszóban ismerteti a magyar tudós világ kiválóbb alakjait és a magyar irodalmat. Meglepő a könyvben, hogy a különleges magyar kifejezések, helység- és személynevek hibátlanok. A fordító most állítólag a Gyurkovics leányok fordításán dolgozik.

Nem akarván a Gr. Sz. terét és a szaktársak figyelmét teljesen kihasználni, a jövő számban folytatom.*

LIGETI JENŐ.

VEGYESEK.

A Szakkör október 20-iki havi ülésén Nádor Lajos tagtársunk olvasott föl a szedés technikájáról; fölolvása végén szabad előadást tartott azokról a módokról, melyek legalkalmasabbak a szakma fejlesztésére; ilyenek jelezte a többi között különösen a szakfelolvasásokat, melyek részben helyettesítik egy magasabb fokú szakiskolának előadásait; szükségesnek tartja azonban — ha már a hatóságok nem törődnek velünk — hogy minél sürgősebben intézkedjünk a Szakkör keretében felállítandó grafikai magasabb iskola létesítése iránt. Ezt úgy véli elérhetőnek, hogy a főnökök és iparpártolók között gyűjtés útján volna beszerzendő azon összeg, mely a helyiség fontartására, szaktanárok tiszteletdíjára és kisebbszerű eszközök megszerzésére szükségesek; gépeket és egyéb, a kísérletezéshez szükséges betűket, anyagot nyomdai gépgyáraink és betűöntődéinktől bizományba vennénk át, minthogy ez nekik is reklám volna. Természetes, hogy ez a *segédneknek való magasabb kiképzési iskola* volna. Végezetül felajánlotta közreműködését a kivitelnél és mint saját adományát a vázolt célra letette az első összeget: 20 koronát. A hallgatóság élénk éljenzéssel honorálta a lelkes előadót és a Szakkör választmányát megbizta, hogy az eszme kivitele érdekében szükséges lépéseket — az indítványozó közbenjöttével — minél előbb tegye meg.

Az október 27-ére tervezett házi esély — közbejött akadályok miatt — november 3-ára halasztatott.

Önkéntes adó. A nyomdász-üldülöhely negyvenötös nagybizottsága a következő felhívást küldte szét: »Magyarország összes könyvnyomdászaival és betűöntőjével. Tisztelt Szaktársak! Ha végig tekintünk azokon az intézményeken, a melyeket a nagy nyomdászcsalád évek hosszú során át úgy a humanizmus, mint a szervezkedés

* 1 svéd korona = 100 öre = 1¹⁴ magyar korona.

* Szívesen látjuk.

Szerk

terén önczerejéből megteremtett, bizonyos büszkeséggel kell emlékeznünk azokra az úttörőkre, a kik az első magvakat elvetették s az utódoknak nemcsak alkotásaikban oly szép örökséget hagytak. Nekünk, az új nemzedéknek szent kötelességünk ezeket az intézményeket nemcsak fentartani és továbbfejleszteni, hanem gondoskodni egyúttal újabb alkotásokról is, melyeket egyrészt mindnyájunknak jóvalta, másrészt a haladás eszméje, a jobb jövő iránti törekvés szükségessé tesznek. A kassai szaktársak pendítették meg az eszmét, a melynek a kivitele végett most hozzátok fordulunk. Ők röpitették világgá a lelkes szöveget: *épitőünk üdülőhelyét* sinlődő betegünk számára, a hol megadatnék nekik a mód a gyógyulásra s így a legdrágább kincs, az egészség visszaszerzésére. Az eszme szép, de kivitele nehéz. És mégis meg akarjuk valósítani és meg is valósítjuk, ha ti, t. Szaktársak, felkaroljátok az ügyet. A kezdeményezés dicsősége legyen a kassai szaktársaké, ám a megvalósulás, a létesítés nagy művéből vegyük ki részünket mindannyian. Az emberi nyavalyák, halált hozó betegségek folyton körülöttünk ólálkodnak. Foglalkozásunk a legégszegtelenebbek közé tartozik. A halál bőven arat közöttünk, elragadja legjobbjainkat. Hány fiatal élet szakad meg, mielőtt az életből nélkülözésnél és munkánál egyebet élvezett volna, s ha akad is közöttünk, a ki megizleli az emberi hivatás nemesebb örömeit, a körlelhetetlen Kaszás útjába áll, hogy szorgalmának gyümölcsét, törekvéseinek sikerét ne élvezhessen. Szaktársak, ez ellen védekeznünk kell! Minden intézmény, a mely az egészségügyet előmozdítja, hathatós fegyver a kezünkben az ellenség ellen. A humanizmus minden alkotása egy lépés a javulás, a tökéletesedés felé, a melynek áldásait mindnyájan, nők, gyermekeink fogják élvezni. Ilyen fegyver a tervbe vett üdülőhely is, a melynek létesítésére szövetkeztünk. Engedjétek meg tehát, tisztelt Szaktársak, hogy hozzátok forduljunk. Szó sincs róla, a ti áldozatkészségtek sokféle oldalról van igénybe véve, de azért mégis az a meggyőződésünk, hogy ezúttal sem fordulunk hozzátok hiába. Ti bennetek még sohasem csatlakozott az, a ki jó szívetekhez fordult, hogyan csatlakozhatnánk most, a mikor ily nagy és nemes emberbaráti mű létrehozásáról van szó. Az üdülőhely létesítésére bizottság alakult, s az legelső sorban hozzátok fordul. Csekélységet kér tőletek, csak annyit, hogy *legalább heti 6 fillér* fizetésére köteleztétek magatokat mindaddig, míg a szükséges alap össze nem jön. Igaz, soká fog ez tartani, de ha nem lankadunk s buzgalmatok a nemes cél iránt nem fog csökkenni, az idő meghozza a kívánt eredményt. Természetesen más oldalról is jöhetnek hozzánk adományok, de első sorban arra kérünk, hogy legalább ezt a 6 fillért ne tagadjátok meg tőlünk. Bizunk benne, hogy szavunk nem hangzik el hozzátok hiába. Alulírott bizottság mindent megtesz a nagy mű érdekében; támogassátok, hogy fáradozása hiábavaló ne legyen. S ha majd állni fog összetartásunknak, buzgalomunknak eredménye, az emberszeretetnek temploma: a nyomdász-üdülőhely, az lesz legszebb és legmaradandóbb emléke a magyarországi könyvnyomdászok és betűöntők áldozatkészségének. Budapest, 1901. évi szeptember hó 29-én.» — A nyomdai házipónztársak urak felkéretnek, hogy sziveskedjenek odahatni, hogy ez önkéntes adót mindenki megfizesse, a mit remélünk, hogy meg is teszi mindenki, a begyűlt pénzt pedig Wolf Antal egyleti küldöncz útján Steiner Adolf anyaegyleti számvéközhöz *hetenkint* beküldeni, ki azt a Typographiában nyugtázza. Bizton reméljük, hogy a magyarországi nyomdászok fényes tanujelét fogják adni áldozatkészségüknek.

A Hamburger és Birkholz cég az V. kerületi Csáky-utca 13. szám alatt levő központi telepón kívül, üzletbarátai kényelmére *V. Harminczad-utca 6. sz. a.* főlvélteli irodát és városi raktárt létesített. Egyben köz-

tudomásra hozza nevezett cég, hogy gyártási keretét jónak látta *kész üzleti könyvek* előállításával is kibővíteni. Ezenkívül reklámcélokra kiválóan alkalmas cégkártya-ujdonságot hozott forgalomba a cég. Olyan kartonlapok ezek, a melyeknek hátulsó fele itatós papiros. Ezért az ilyen kartonra nyomtatott cégkártya a legtöbb íróasztalon használatban marad s az illető cég iránt való figyelmet folytonosan ébren tartja.

A magyarországi papirgyárosok egyesülete az idén szeptember 3. és 4-én tartotta évi közgyűlését Zágrábban. Több szakbeli és üzemi kérdés megvitatása után elhatározták, hogy a rendes évi gyűlések felváltva Budapestben, Zágrábban és Fiumében fognak tartatni.

A Magyar Iparművészet legújabbban megjelent ötödik számában közli a Révai Testvérek cég által kiírt könyvtábla-pályázat eredményét. Az első díjat (200 korona) a bíráló bizottság *Bugát Imrénék* ítéte oda, a 150 koronából álló második díjat pedig *Fő. ck Ernő* nyerte el. Összesen 126 pályamű érkezett be, ezek között több abszolút becsű, így Helbing Ferencztől három pályamű vásároltatott meg, Rintel Géza és Szalmásy Jánostól pedig egy-egy. — Más tekintetben is érdekes tartalommal bír a füzet.

Az országos magyar iparművészeti múzeum és iskola könyvtárába állandó látogatásra jogosító jegyet váltottak az 1900—1901-ik könyvtári év folyamán 1437-en. A délelőtti és esti nyitás alatt ugyanazon évben 17.879-en használták az olvasótermeit. A könyvtár könyvei és műlapjai mintegy 120 művészeti folyóirattal egyetemben a közönség rendelkezésére állanak minden köznapon, hétfő kivételével, délelőtt 9—12-ig és este 1/27—1/19-ig. Azonkívül a könyvtárban működő műszaki férfiú minden kedd, esütörtök és szombat esti nyitás alatt átnézi, megbirálja és esetleg kijavítja a neki bemutatott tervezeteket és minden felmerülő műszaki kérdésben díjtalanul szolgál felvilágosításai.

Postautalványok a külföldre. A budapesti postagazgatóság értesítése szerint 1901. október 1-től kezdve csakis a magyar korona országába szóló postautalványokat lehet a belföldi rózsaszínű úrlapon kiállítani; az Ausztriába, a megszállott tartományokba és általában a külföldre szóló postautalványok a nemzetközi sárga színű úrlapokon állítandók ki. A mondott naptól kezdve Ausztriába, a megszállott tartományokba és általában a külföldre szóló utalványokra nem elég csupán a rendeltetési helyet ráírni, de multhatatlanul szükséges feljegyezni azt az országot is, melyben a helység van. A postaigazgatóság kéri ennélfogva a közönséget, hogy a saját érdekében kellő gondot fordítson az utalványúrlap helyes megválasztására és kiállítására, mert oly felek, kik helytelen úrlapon kiállított és ezért a postahivatal által el nem fogadható postautalvány feladását kísérlik meg: magukra hárítják a helytelen úrlapok pótlására szükséges új úrlapok kiállításával és felszerelésével járó fáradságot, költséget és idővesztésedet.

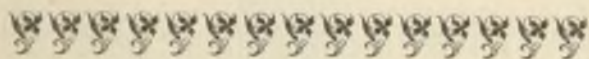
Der Schriftsetzer-Lehring. Ily cím alatt egy szakbeli tankönyvet irt *Schwartz Sándor*, a bécsi szakiskola egyik jeles aligazgatója, a melynek hozzánk való beküldését már mult számunkban megemlítettük. Nem akarunk a könyvnek hosszabb kritikai bírálatába bocsátkozni, mivel a könyv használhatósága attól függ, hogy abban a szakiskolában, melynek számára azt szerző tankönyvül írta, milyen rendszer szerint tanítanak. Sok tekintetben eltérők ugyan nézeteink is az abban kifejtett elvekkel szemben, de nem követelhetjük azt senkitől, hogy a mi fejünkkel gondolkozzék, hanem csak az illető szerző meggyőződése és tapasztalatai szerint lehetnek az egyes dolgok ismeretve. Annál inkább sem kifogásolhatók részünkről a nézetünktől eltérő dolgok, mivel a szakismeretek manapság nincsenek még annyira kiforva, hogy minden tekintetben

egységes szabályokat lehetne követelnünk. A könyv kiállítása is igen egyszerű, más egyéb iskolai tankönyvekhez hasonló, a mi ellen egyébként nem is tételnünk föltétlenül kifogást, mivel a könyvnek nem az a célja, hogy díszkönyvül szolgáljon, hanem hogy a benne lefektetett alapelveket és tudnivalókat a tanonozokkal megismertesse. Részünkről a könyvet különben kissé szűkkörűnek tartjuk, a mely csak úgy lehet használható, ha az egyes dolgokat az illető szaktanár még külön szóbeli magyarázatokkal is pótolja, valamint külön példákkal is illusztrálja a tanulóknak. Tehát a tankönyvet nem tartjuk kimerítő szakkönyvnek, hanem, a mint azt a szerző maga is nevezi, vezérfonalnak a szakiskolai oktatásra. A szakkönyv kiadója: Gesellschafts-Buchdruckerei Brüder Hollinek, Bécs, III., Erdbergerstrasse Nr. 3. Ára 2-20 korona. Ajánljuk a szakársak figyelmébe.

Beküldetett Berlinből a Galvanoplastik G. m. b. H. cég által, a galvanoplasztika feltalálójának, *Jacobi Mór Arminnak* százéves születése napjára (sz. 1801. szept. 21-én, meghalt 1874. márczius 10-én) kiadott »Die Erfindung der Galvanoplastik« című füzet. A füzet szerzője *Schlotke Ottó*. A füzetből megtudjuk, hogy Jacobi találmányára 1837. február havában jött rá, kedvtelésből gyakorolt elektromágneses kísérletezései közben. További folyamában elmondja szerző a nagyfontosságú galvanoplasztikai eljárásnak később történet fejlődését és mai állapotát. A Jacobi arcképével díszített, csinosan kiállított füzet szövegét Monoline-rendszerű szedőgépen állították elő Berlinben.

Halálesetek. Szeptember hó 16-án hunyt el a Berlin melletti Grosslichterfelde községben *Schlotke Nándor*, ismert nevű német szakíró, 67-ik életévében. Azelőtt Hamburgban lakott és ottan adta ki s szerkesztette a német szaksajtóban oly előkelő helyet elfoglalt *Journal für Buchdrucker-kunst* című nyomdászati lapot, mely minőségében érdemes tevékenységet fejtett ki. — Szeptember hó 11-én mult ki hirtelen halállal, szélhűdés következtében *Oesterreich Lajos*, a prágai Haase A. cs. kir. udvari nyomda vezetője, élete 58-ik évében. Oesterreich a hetvenes években a Hornyánszky-nyomdának volt ügyvezetője.

Jubileum. Folyó hó 9-én ülte a lipcei *Karl Krause* gépgyárban való alkalmaztatásának huszonötödik évfordulóját *Angermann Károly* vasesztergályos. Főnöke, valamint a gyár hivatalnokai és munkástársai többrendbeli emléktárggyal tisztelték meg a jubilánsot.

Figyelmeztetésül.

Oly tagok, kik hátralék miatt akár töröltettek, akár önként léptek ki a Körből, ha újból belépnek, kötelesek évi hátralékaikat kifizetni.

Évkönyvet csakis azon tagok kapnak, a kik tagsági illelmeiket december haváig kifizették.

Havi ülés 1901. október 20-án.

Elnök *Tanay József*.

Elnök üdvözlö a szép számban megjelent tagokat, valamint a felolvasót: *Nádor Lajos* tagtársunkat is s ama reményben, hogy még többször lesz szerencsénk őt a felolvasó asztalnál látni, kéri felolvasásának megtartását.

Felolvasó előadását bő magyarázatokkal ellátva, felolvasásának végeztével nagy méltánnyal nyilatkozik Körünkről, kéri a tagokat, hogy a felolvasó asztalnál kövessék példáját minél többen. Hogy szakmánk művészi fejlesztésében minél nagyobb eredményt érjünk

el s mivel a szakiskola felállítására a hatóságok részéről egyelőre vajmi kevés kilátás van, indítványozza: *egy grafikai szakiskola felállítását a Könyvnyomdászok Szakköre keretében*. Indítványát a következőkben indokolja:

A régi Rómában szokás volt, hogy egy új irány követői elkülönítették magukat, egy dombon kis telepet létesítettek maguknak és itt alkottak elveikhez híven. Ebben az elkülönítésben addig maradtak meg, míg a régi irány képviselői elismerték őket; ekkor aztán békeünnepet tartottak, a „ver sacrum“-ot, a szent tavaszt.

Igy lesz és így kell ennek nálunk is lennie és minél előbb ismertetnek el a haladó mozgalom jogos követeléseit, annál jobb.

Önökhez, tisztelt hallgatóm, szól már most az a kérdés: melyik az a talaj, a melyen az annyira szükséges átmenetnek kell megtörténnie? Kiállítások és felolvasások nem elegendők arra, hogy a grafikai művészetet kellőképen lehessen fejleszteni, egyszerűletekben pedig ilyen mélyreható kérdéseket hosszú időre kihatóan nem lehet eldönteni; azért ezen a helyen is ajánlom a grafikai szakiskola felállítását, addig is, míg az állam, vagy szeretett fővárosunk e rég vajadó ügyet mindenkit kielégítő módon meg fogja valósítani; alakítsuk meg a Szakkörből kiindulva és egyelőre általa fentartva ezen szakiskolát, melyben a hivatottak és érdeklődők megismerkedhetnek a haladás vívmányaival, tudásukat, ügyességüket fejleszthetik, munkájukat szakavatott férfiak bíráván, itélőképességük is gyarapodnék.

Ezen iskola létesítésére szükséges költségek beszerzésére azon szerény indítványt teszem, hogy bocsássunk ki gyűjtőleveket s ajánljuk azokat a nyomdafőnökök és iparpártolók jóindulatába s remélem eredményt fogunk elérni. Kérjük fel lovag Fark Zsigmond, Emich Gusztáv és Hirsch Lipót urakat, mint a grafikai ipar legméltóbb képviselőit, hogy szerény törekvésünknek pártfogói s a felsőbb fórumoknál hangadói legyenek.

Hiszzen jóformán minden iparágnak van már szakiskolája s csak éppen a nyomdászattal bántak oly mostohán, holott ez ága az iparnak külföldön már rég az elsők közé van emelve, mert belátták, hogy a kultúra fejlődésével a nyomdászatnak együtt kell haladnia s ezért mindent elkövetnek annak művészi fejlesztésére. Az állammak szintén érdekében áll a grafikai művészet fejlesztése és istápolása, mert fontos tényezője ez a műiparnak s így a művészi érzék fejlesztésének s közvetve a kultúra terjesztésének.

Azon őszinte óhajjal zárom be mai felolvasómat, hogy vajha szerény tervünk minél előbb megtestesülést nyerjen s azzal egy rég várva-várt reményünk menne teljeseedsbe. Adja az ég, hogy úgy legyen! (Eljenzés)

Hogy indítványa és példája buzdítólag hasson: az első adományt (20 koronát) leteszi elnök kezeihez, kérve őt s a választmányt, hogy az eszmét minél előbb megvalósítsa, ő a maga részéről minden tekintetben felajánlja közbenjárását. (Eljenzés.)

Nádor Lajos tagtársunk lelkes szavait a havi ülés *eljenzéssel* fogadta s elnök igen meleg szavakban köszönte meg áldozatkész tagtársunk anyagi támogatását s kéri a havi ülést, hogy az eszme kivételével, az indítványozó szives közreműködésével a választmány sürgősen bizassék meg. Elfogadtatik.

Tilkár jelentése a következő:

Tisztelt tagtársak! A márcziusban tartott rendes évi közgyűlésünk óta történt körbeli ügyekről a választmány mindenkor kimerítően értesítette körünk tagjait hivatalos szaklapunkban, a Grafikai Szemlében. Jelentésemben tehát, csakis a választmány fontosabb határozatairól kívánom a tisztelt tagtársakat értesíteni.

Első sorban is a közgyűlésen hozott határozatok eredményét, illetőleg azoknak végrehajtását van szerencsém jelenteni:

1. A *szakiskola* ügyében átiratot intéztünk a főnöktestülethez; eredményt azonban legnagyobb sajnálatunkra még most sem jelenthetünk.
2. A *körhelyiséget* továbbra is kibéreltük s a választmány oda törekszik, hogy tagjaink ezt minél gyakrabban és tömegesebben látogassák.
3. Tagok szerzése céljából *belépési felhívást* bocsátottunk ki s örömmel jelenthetjük, hogy ennek eredményeképp körülbelül 150 új tagot szereztünk. *Kérjük azonban a L. házi pénztáros urakat, hogy lankadatlan buzgalommal hassanak oda, hogy eme új tagok állandókká váljanak.*
4. A *számvizsgálás* is megejtetett s a számvizsgáló bizottság jelentésével egyetemben jelentjük, hogy a pénztár rendben találtott.

A mint a választmány — a rendkívüli közgyűlés után — kiegészített s az egyes bizottságok is megalakultak, első sorban is az *Évkönyv* ügye került napirendre. Mivel akkor *Tichy Ákos* jeles és derék tagtársunk súlyos operációnak nézett eléje, a választmány az *Évkönyv* szerkesztésével *Parlovsky J. Alajos* alelnök-tagtársunkat bízta meg, ki volt szives azt elvállalni s már most jelenthetjük, hogy a szerkesztő minden igyekezete odairányul, hogy az idei *Évkönyv* sem külső, sem belső tartalomra nézve ne maradjon az eddigiek mögött.

Tisztelt tagtársak! Szívem összeszorul, a midőn ama súlyos vesztéséről kell megemlékeznem, a mely Körünket folyó évi augusztus

hó 4-én érte. Sok éven át volt buzdító és jeles titkárunk, az Évkönyv rátermett szerkesztője, a Grafikai Szemlének buzdító munkatársa, Tichy Akos, egy végzetes operáció folytán jobblétre szenderült. Rokonszenves alakját, mindenki iránt kedves modorát nem látjuk, nem halljuk többé. Elköltözött oda, a honnan nincs többé visszatérés. Teste porladozik, de szelleme éjjen közöttünk és buzdítson a jövőre! Megdöbbentőbben és lesújtóbban nem hathatott meg bennünket bármi is oly erősen, mint az ő halála. Körünk elnöksége külön gyászjelentéssel értesítette a tagokat a pótolhatatlan veszteségről. Ravatalára méltó koszorút helyezett, s kedves tagtársunk vegtisztességén testületileg jelent meg. Az augusztusi Grafikai Szemlé első sorban az ő emlékének szenteltük. Hogy körünk mély fájdalomának méltó kifejezést adjon, indítványozom:

A mai havi ülés boldogult Tichy Akos felejthetetlen jeles tagtársunk elvesztése fölött — mély fájdalomának jeléül — felállással ad kifejezést, érdemeit jegyzőkönyvileg megörökíti, az özvegyhez részvétiratot intéz s utasítja a választmányt, hogy egy síremlék felállításának módjaitól gondoskodjék.

A havi ülés titkár ezen indítványát állva hallgatja meg s elfogadja. Mint újítást, van szerencsém jelenteni, hogy Pavlowszky J. Alajos buzdító alelnökünk vezetése mellett november hó 17-én tanfolyamot nyitunk az alapnyomáslemezek miként való kezelése és kidolgozásának elsajátítása céljából. Az erre vonatkozó részvételi bejelentő ívek még e hét folyamán fognak kibocsátatni, melyre különösen felhívom tagjaink szíves figyelmét.

A Ruzitska-féle Tótfalusi Kis Miklós síremléke javára kiadott levelezőlapokból 500 példányt Körünk is átvett elárúsítás végett, a melyből még néhány darab van titkárnál, hogy némiképp mi is hozzájáruljunk a síremlék minél előbb való felállításához.

A nyomdász-üdülőhely negyvenötös nagybizottságában Körünk is képviselve van.

A hátralekös tagokra nézve a választmány a következő határozatot hozta:

„Oly tagok, a kik hátralek miatt akár töröltettek, akár önként léptek ki a Körből, ha újból belépnek, kötelesek évi hátralekaikat kijeztetni.”

Évkönyvet pedig — a már fennálló régebbi határozat értelmében — csakis azon tagok kapuak, a kik tagsági illeteiket december haváig kifizetik.

Ezzel kapcsolatban felkérjük a t. házi pénztáros urakat jelen határozatokat szem előtt tartani s odahatni, hogy jövőre a hátralekös tagok száma lehetőleg apadjon.

Az első szaktanulmányi kivándulás november hó 10-én vasárnap délelőtt lesz, a mikor az Első Magyar Belülnöfede Részvénytársaság gyártelepét fogjuk testületileg megtekinteni; már most felhívjuk tagjaink szíves figyelmét, hogy ezen igazán tanulságos látogatáshoz minél számosabban jöjjenek el.

Az első (megnyitó) házi estély november hó 3-án tartatik meg, a melyre minden tag két hölgyesaláddal ingyen belépésre jogosult, vendégek egy koronát fizetnek.

Egyekben úgy hivatalos lapunkban — a Grafikai Szemlében — mint a Typographiában hétről-hétre és állandóan értesítjük mindenről Körünk tagjait, csak azt kérjük, hogy szakmánkat művelni és fejleszteni, társadalmunkat pedig életrevalóvá tenni karöltve támogassuk egymást.

Titkár jelentését a havi ülés tudomásul veszi.

Beléptek a Körbe (a taggyűjtő-iv kibocsátása előtt): Freyler A. István, Hirschler Zsigmond, Bozsik István, Back Armin, Ilosvay Károly, Román Antal, Nimmerfroh Ernő, Schröder Zoltán, Vigh Ágoston, Léder Ferencz, Novák József, Frankl Gyula, Heimann-Jenő, Németh István, Papsek Tivadar, Lauthán Rezső, Ambrózy János, Leicht Mihály, Beer Miksa, Tinkóczy Zsigmond.

Kiléptek a Körből: Wilhelm Lipót, Benes Sándor, Jurcsák Frigyes, Frei D. Lipót, Fuchs Jakab, Pingitzer László, Silberberg Simon, Czaubernacht J., Beermann Arthur, Kollmann Árpád, Bergl Géza, Plachy Lajos, Donáth Izidor, Kovács Géza, Menczer Aladár, Quittner Lipót.

Töröltettek: Berecz József, Baron Ferencz, Hartmann Arnold, Kapusztka Károly, Innfeld Miksa, Schwarcz Ferencz, Schillinger Gyula, Sipos Mihály, Singer József, Schnell József, Berger Ernő, Klein Mihály, Schiller Jakab, Schwarz Ferencz, Menczer Gyula, Vargady Mór, Holl Kristóf, Kiss István, Kordinak Endre, Prókátor Lajos, Steinfeld Jenő, Schubert Géza, Bernhauser János, Steiger Ferencz, Szöllösy Dezső, Glück Béla, Káhn Sándor, Nagel József, János, Platschek Ignác, Pláger Rezső, Puccetti József, Schwarz László, Schwarz Sándor, Szedelmayr Ferencz, Fischer Gyula.

Meghaltak: Stadler Gyula, Tichy Akos.

Szakkérdés nem nyújtván be, netáni indítványa pedig nem lévén senkinek, elnök megköszönve a tagok szíves érdeklődését s kérve azt a jövőre is, a havi ülést bezárja. (Éljenzés.)

Stalla Márton
titkár.

Felelős szerkesztő TANAY JÓZSEF. Főmunkatárs FIRTINGER KÁROLY.

Kiadótulajdonos a Könyvnyomdászok Szakköre.

Egy 63 × 95 cm. nyomásterületű használt, de jókarban és jelenleg is működésben levő Kaiser-féle gyors-sajtó, önkirakó készülékkel, vasuti szerkezettel, készpénzfizetésért jutányosan eladó. A gép működésben megtekinthető. Cím a kiadóhivatalban.

JULIUS MASER (Lipce) *
magyarországi képviselője.

A Mäser-lemezek raktára.
TELEFON 62—79.

Használt nyomdai gyors-sajtók

ügymint:

Egy augsburgi gyors-sajtó, vágány-mozgással, III. sz., szedésterjedelme kb. 525 × 780 mm.

Egy Sigl-féle gyors-sajtó, vágány-mozgással, III. sz., szedésterjedelme kb. 525 × 780 mm.

Egy König és Bauer-féle gyors-sajtó, körjáráttal, VIII. sz., szedésterjedelme kb. 780 × 1170 mm.

valamennyit jól renoválva és a modern újításokkal ellátva, olcsó áron és rendkívül jutányos fizetési feltételek alatt jótállás mellett bocsát áruba

Friedrich Polacsek

Wien, VI/1. Theobaldgasse 8.

BÖLE JÓZSEF

Budapest
VIII., Vas-u. 7.
1947
Stáhlly-utca 1.

Elvállal
mindennemű épület-
és
butorasztalosmunkát.

Első magyar könyvnyomdai szakasztagos.

Javítások elfogadtnak és pontosan eszközöltetnek.

T. Göttert faktor, Wiesbaden.

A ROBUR svéd hengeranyag főgynöke.

A ROBUR ára kilogrammonként 2-80 márka, vagy is 3 korona.

Tizenöt év óta úgy rotációs, mint illusztrált és könyomásban egyaránt kipróbált és legjobbnak talált hengeranyag.

Alkalmas ügynökök kerestetnek.

Közvetit eladást és vételt új és használt állapotban levő

körforgógépekben, gyors- és tégelynyomású sajtókban,

elsőrendű czegektől, valamint a grafikus szakmában előforduló összes cikkekben.

o o o o

Grafikai tudakozódó-intézet.

Táviratcím: Göttert, Tagblatt, Wiesbaden.

Száraz Stereotipia.

Pár perc alatt

a készen szállított, száraz stereotíp-pépek a szedésre való egyszerű rápréselése által tetszésszerű mennyiségű, öntésre teljesen kész kifogástalan matriczát nyerünk.

A matriczok szárítása a szedésben levő üreségek kitöltése, valamint a lemezek kiszúrásával járó eddigi munka teljesen elesik. Részletes utasítások, minták, árjegyzékek kívánatra küldetnek.

Mindennemű teljes tömöntődei felszerelések szállítása.

Trocken-Stereotypie

C. BEENSCH

BERLIN, N.
Oranienburgerstr. 60/63.

Könyv- és újság-nyomdáknak nélkülözhetetlen.

Minden kultúrállamban szabadalmazva.

Magyarországi képviselő

Tancer József

Budapest
VII., Kertész-utca 4.
Telefon 28-32.

SCHÖNTAG GYULA

szakasztalos

BUDAPEST

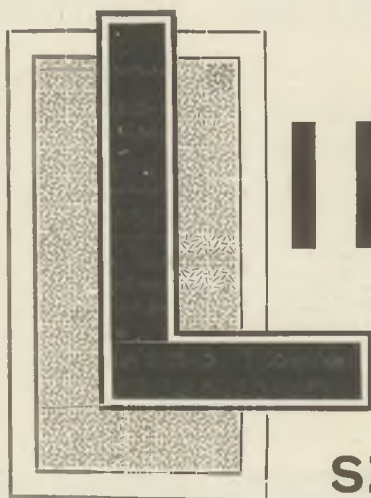
VI., Váci-körút
51. szám.

Kis antika-szekrény 3 frt.

Nagy szekrény 4 frt.

Árjegyzék ingyen és bérmentve.

A L INOTYPE

a világ legtökéletesebb, legnagyobb munkaképességű, legmegbízhatóbb, legelterjedtebb és legjövendősebb x x x x x x x x x x

szedő- és soröntőgépe.

Prospektusokkal, betűmintákkal, referenciákkal stb. szívesen szolgál:

M. DUKEŠ NACHFOLGER (hirdető iroda) **WIEN I.,** vagy pedig:

GUTENBERGHAUS GEBRÜDER GEEL, WIEN, VII/2.

(a berlini Mergenthaler Setzmaschinenfabrik vezérképviselősege.)

BÉCS:	Darab
Neues Wiener Tagblatt	10
Reichswehr	4
S. Bergmann	2
Joh. N. Vernay	4

BOZEN:	Darab
Gotthard Ferrari jun.	1

BRÜNN:	Darab
Tagesbote	3
Deutsches Blatt	2

BUDAPEST:	Darab
Budapesti Hirlap	10

INNSBRUCK:	Darab
Tiroler Tagblatt	1

KARLSBAD:	Darab
Feller-nyomda	2

KOLIN:	Darab
Pak-nyomda	1

LAIBACH:	Darab
Kleinmayr-nyomda	1

LINZ:	Darab
Linzer Zeitung	1

PRÁGA:	Darab
Beaufort-nyomda	5
Narodny Listy nyomdája	3

REICHENBERG:	Darab
Stiempel-nyomda	3

Legegyszerűbb
kezelés.

Legnagyobb
munkaképesség.

ELSŐRANGÚ KITÜNTETÉSEK:
PARIS 1900: Grand Prix és két aranyérem.
KARLSBAD 1901: Diszoklevel és aranyérem.

Dresden-Blasewitz, 1901. X. 5.

Mergenthaler szedőgép-gyárnak

BERLIN N. 4., Chausseestrasse 17/18.

Folyó hó 1-jéről kelt b. átiratára válaszolva, tudomására hozom, hogy múlt szeptember hóban, az utolsó levelemben említett szedő napi 7¹/₂ órai munka mellett **óránként átlag 10.000 betűből** álló korrigált szedést állított elő.

Múlt szeptember havi 12-ikéről szóló levelemhez még pótlólag megjegyzem, hogy a mellék munkák elvégzésére, úgymint: az öntőfém berakására, a szedett sorok kiemelésére stb. külön segéd munkást nem tartok és ezeket is az említett szedő teljesíti.

Tisztelettel
(jegyz.) **Alwin Arnold.**

REPRODUKÁLÓ-MŰINTÉZET

PHOTO-CZINKOGRAFIA

WITTZ
M. MANFRÉD

GUTOTYPIA
PHOTOTYPIA
GEMMIGRAFIA
SZÍNES NYOMÁS
PHOTOLITHOGRAFIA

TELEFON
18-99

BUDAPEST, VI. KIRÁLY UTCA 30.

Könyv- és könyomdai
festékgyár.

Wüste F.

Iroda és raktár:
BUDAPEST
VII., Akácfa-utca 58. sz.

Gyárt: könyv- és könyomdák részére
való fekete és színes, valamint réz-
nyomáshoz szükséges mindennemű
és színű festékeket.

Hengeranyag- és kencze-gyár.

GÉPGYÁR ÉS VASÖNTÖDE

Körforgású nyomógépek

BUDAPEST.

újságok, rönyvek és illusztrált művek egy- és többszínbeni nyomására,
főkéretesblített fölcser- és körbenforgó Réshajtogató készülékkel.

WÖRNER J. ÉS TÁRSA

Egyszerű gyorsajtók 2 vagy 4 festék-
dörzsölő hengerrel.

Kétszín nyomó gépek, 2 festék-szer-
kezettel, 2 vagy négy festékdörzsölő
hengerrel.

Tégelynyomású gyorsajtók.

Önműködő résköszörülő-gépek.

Csomagoló- és simító-sajtók.

Papírvágó- és papírfúró-gépek.

Áranyozó-, dombornyomású- és ki-
vágó-sajtók.

Könyvnyomdai rézísajtók.

Tömöntődel berendezések.

Könyomdai gyorsajtók.

Transzmisszió-telepek.

Hungária akcciklensz-gyorsajtók.

HASZNÁLT GYORSSAJTÓK

alaposan kijavítva és átalakítva, jól-
állítás mellett jutányos árért eladók.

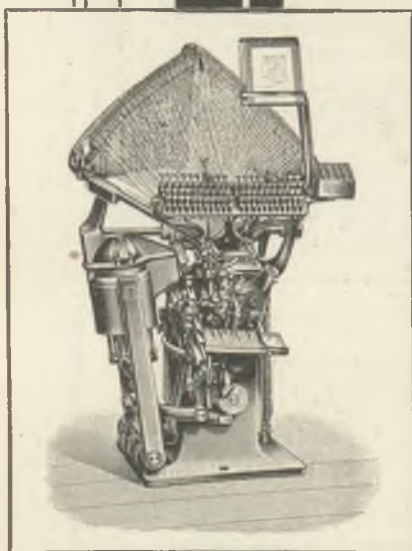
T

Nélkülözhetetlen

minden könyvnyomtatóra nézve!

YPOGRAPH

sorokat öntő és szedő gép.

A világ legegyszerűbb, legolcsóbb és legjövendmezőbb szedőgépe. A legszolidabb, bármely ügyes szedő által önállóan kezelhető szedőgép. Az egyetlen, matematikusan pontos öntésű sorokat szolgáltató szedőgép. Az egyetlen szedőgép, melynek szedése a könyvek kifogástalan nyomásához alkalmas, s a melylyel alapnyomat, keret s táblázat szedhető. A Typograph sorokat öntő és szedő géptől a konkurrenzia a legjobban fél, s ellene leginkább küzd, még pedig azért, mert annak produktuma minőség dolgában messze felülmúlja a konkurrenz gépekét, mennyiség tekintetében pedig egyenrangú bármelyikkel is.

A Typograph ára csak feleakkora, mint a Linotype-é.

A Typograph szedőjének munkaképessége van akkora, mint 3—4 kézi szedőé. Eddigél a legnagyobb rekordot a münsteri »Der Westphale« nyomdájában érték el e géppel: 22 $\frac{1}{2}$ cicerónyi szélességre — 5 hiba mellett — 12.285 betűt egy órában. Fölvilágosítások, nyomtatványok stb. vagy a főképviseletől:

Friedrich Polacsek, Wien, VI., Theobaldgasse 8.

vagy pedig közvetlenül az alantjegyzett cégtől kérendők.

Typograph, G. m. b. H., Setzmaschinenfabrik

Berlin, S. W. 61., Gitschinerstrasse Nr. 12/13.

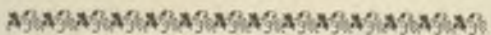

Iparolaj

tisztító- és mosószer könyv- és könyomdáknek

 100% megtakarítással
a terpentint teljesen pótolja. ○○○○

Tíz kiló legjobb minőségű terpentint pótló **postai próbaküldeményt** szállítok **bérmentve** 6 kor.
40 fillér előleges beküldése mellett.

Betűtisztító-só

évek óta forgalomban levő mosószere a nyomdáknek. A formákat az ezzel való mosás után egyszerűen le kell öblíteni. Ötkilós postacsomagot 3 korona előleges beküldése után bérmentve szállítok.

RÁKÓCZY M. vegyész-
tanár

Budapest, VI., Csengery-utca 39.

CS. ÉS KIR. SZAB.

HERMANETZI

PAPIRGYÁR RAKTÁRA

Budapest

VI. ker., Gyár-utca 64.

Alapított 1829. évben.

Levél-, könyv-, karton-,
nyomda-, író-, rajz-,
boríték-, csomagoló-,
göngy-, itató-,
szűrle- és min-
dennemű meri-
tett nyomda-
papirok.

MÁSOLÓ-,
SELYEM-
és VIRÁG-
SELYMPAPIROK.

Merített író-, okmány-
és könyvpapirok.
PAPIRZACSKÓGYÁR.
Mindennemű lemezek stb.

TELEFON 54 89.

A grafikai iparágak összes
szükségleteinek raktára.

Carmine Hugó

gép- és szerszámgyára

BUDAPEST, IX., Rákos-utca 11.

Főüzlet és gyár: Bécs, VII., Burggasse 90.

Alapított
1878.

Képviselője

KÖNIG ÉS BAUER
Würzburg

HUGO KOCH ○○○
Lipese

AUGUST FOMM ○
Lipese

cégeknek. ○○○○○○

Nyomdafestékek, hengeranyag és kenczék nagy raktára

KAST ÉS EHINGER

G. m. b. H. stuttgarti és
feuerbachi gyáraiból.

○○○○○○

A párisi kiállításon Grand prix-vel és két aranyéremmel lett kitüntetve.

Bélyegzőmetszés

Tömöntöde

Mechanikai
műhelyÓlomzár-
gyártásGalvano-
plasztikaRézléni-
gyártás

Első Magyar

Betűöntöde

Részvény-Társaság

Budapest, VI., Dessewffy-utca

 32. szám.

Egész nyomdai berendezések
jutányosan és gyorsan foganatosítatnak.

Dús raktárt tart magyar, német, horvát, szerb, román és bolgár
ékezetű

Könyv- és címbetűkből,
körzetekből, rézléniákból és kizárásokból,
továbbá

a legkülönfélébb ékitményekből és egyéb nyomdai
fölszerelvényekből.

UJDONSÁG! Egyetemes tabella-alapzat
Czettel és Bendtner szabadalma.

TELEFON 23—70.

- Nagy-Becserek**
Grscits I.
Jokly Lipót.
Pleitiz Fer. Pál utóda (dr. Brajter L. és Mayer R.).
- Nagy-Bittse**
Spiegel Samu.
- Nagy-Enyed**
Nagyenyedi könyvnyomda és papíráruhágyár r.-t.
- Nagy-Kálló**
Sarkadi József.
- Nagy-Kanizsa**
Fischel Fülöp.
Krausz és Farkas.
Wajdics József.
Weisz L. és F.
- Nagy-Károly**
Róth Károly.
Sarkadi Nagy Zsigmond.
- Nagy-Káta**
Nagykátai és Monori könyvnyomda Nagy-Kátán.
- Nagy-Kikinda**
Kiadói nyomda. (tulajd.: Sedjakov Milán).
Milenkovits István.
Radák János.
- Nagy-Kőrös**
Bazsó Lajos.
Öttinger Kálmán.
- Nagy-Marton**
Gellis Henrik.
- Nagy-Mihály**
Landesmann B.
- Nagy-Rőcze**
Büchler Béla.
- Nagy-Szalonta**
Liebermann Mór.
Reich Jakab.
- Nagy-Szeben**
Drotleff József.
Krafft W.
Reissenberger Adolf.
Tipografia r.-t.
Tipografia Archidecesana.
- Nagy-Szécsény**
Glattstein A.
- Nagy-Szent-Miklós**
Wiener Náthán.
- Nagy-Szombat**
Fiebig József.
Goldmann Miksa.
Horovitz Adolf.
Reisz Sarolta.
Winter Zsigmond.
- Nagy-Szőllős**
Doktor István.
- Nagy-Tapolcsány**
Platzko Gyula.
Zhorella Gyula.
- Nagyvárad**
Ifj. Berger Sámuel.
Déry és Boros.
Freund Lajos és Társa.
Helyfi László.
Hönig I.
Láng József.
Laszky Ármin.
Neumann Vilmos.
Pauker Dániel.
Rákos Vilmos utóda.
Sonnenfeld Adolf.
Szent László-nyomda r.-t.
- Námesztó**
Schein M.
- Német-Bogsán**
Rosner Adolf.
- Német-Palánka**
Kristofek József.
- Nezsider**
Horváth I.
- Nyírbátor**
Friedmann Lipót.
- Nyiregyháza**
Jóba Elek.
Piringer János (tulajdonos : Özv. Piringer Jánosné).
Szabolcsi Hírlap nyomdája (tulajd.: Székely Imre).
- Nyitra**
Huszár István.
Iritzér Zsigmond.
Neugebauer Nándor.
Reicheles Lipót.
- Ó-Becse**
Gavansky M.
Löwy Lajos.
- Ó-Kanizsa**
Bruck P. Pál.
Schwartz A.
- Oravicza**
Kehrer C.
Wunder Károly.
- Oroszáza**
Pless N.
Veres Lajos.
- Orsova**
Handl József.
Orsovai könyvny. r.-t.
- Ó-Széplak**
Nyitrai-egyetemi gazd. egylet nyomdája.
- Paks**
Rosenbaum Miksa E.
- Pancsova**
Jovanovics Testvérek.
Kohn Samu.
Viktória-nyomda.
Wittigschlager Károly.
- Pankota**
Ifj. Bod József.
- Pápa**
Goldberg Gyula.
Nobel Ármin.
Ref. főisk. nyomda.
- Pécs**
Madarász Béla.
Pécsi irod. és könyvny. r.-t.
Taizs József.
Wessely és Horváth.
- Pécska**
Ruber István.
- Perjámos**
Pirkmayer Alajos.
Sedjakov Milán.
- Petrozsény**
Figuli Antal.
- Pozsony**
Adler Zsigmond.
Alkalay Adolf.
Angermayer Károly.
Éder István.
Freystadt M. L.
Katholikus nyomda.
Preisk Győző.
Westung. Örenzhote ny. (tul.: Simonyi Iván).
Wigand K. F.
- Pöstyén**
Gipsz H.
- Predmér**
Links M. utóda : Rosenzweig H.
- Putnok**
Gaertner Ignác.
- Püspök-Ladány**
Deutsch Izrael.
- Rácskeve**
Róde Mihály.
- Rákospalota**
Fischer és Deutsch
- Resicza**
Eisler József.
Hungaria-könyvnyomda.
- Rimaszombat**
Lévai Izsó.
Náray I. A.
Rábel Miklós.
- Rozsnyó**
Kovács Mihály.
Sajóvidék nyomdája (tul.: Hermann I.).
- Rózsashegy**
Salva Károly.
- Salgó-Tarján**
Friedler Ármin.
Pollacsek József.
- Sárbogárd**
Spitzer Jakab.
- Sárvár**
Stranz János.
- S.-A.-Ujhely**
Hegyalja-könyvnyomda (tul.: Alexander Vilmos).
Landesmann M. és Társa.
Löwy Adolf.
Pannonia-nyomda (tul.: Juresó és Ocskay).
Zemplén-nyomda (tulajd.: Ehlert Gyula).
- Sárospatak**
Ev. ref. főiskola nyomdája (bérli: Steinfeld Jenő).
- Segesvár**
Horeth Frigyes.
Jördens Testvérek.
- Selmeczbánya**
Joerges A. özv.
- Sepsi-Szent-György**
Jókai-nyomda r.-t.
Móricz István és Vojna J.
- Siklós**
Harangozó József.
Minerva-nyomda (tul.: Klein F.)
- Sopron**
Berghöfer és Weisz.
Breiner E.
Petőfi-könyvnyomda (tul.: Zsombor Géza).
Romwalter Alfréd.
Röttig Gusztáv.
Török és Kremszner.
- Stájerlak**
Rose V.
- Sümege**
Horvát Gábor.
- Szabadka**
Bittermann József.
Hirth Lipót és Társa.
Krausz és Fischer.
Szabados Sándor.
Székely Simon.
- Szamos-Ujvár**
Auróra-nyomda (tulajd.: Todorán Endre).
Gör. kath. egyházmegyei nyomda.
- Szokolca**
Neumann, Teszlik és Tsa.
- Szarvas**
Dolesch és Müller.
Sámuel Adolf.
Szikas Antal.
- Szász-Régen**
Burghardt Rezső.
Sebesch Károly.
- Szász-Sebes**
Stegmann János.
Winkler Lajos.
- Szászváros**
Minerva-nyomda r.-t.
Schärer A.
- Szatmár**
Litteczky Endre.
Morvai János.
Nagy Lajosné.
Pázmány-sajtó.
Weinberger Testvérek.
- Szeged**
Endrényi Imre.
Endrényi Lajos.
Engel Lajos.
Gönczi I. József.
Schulhof Károly.
Traub B. és Társa.
Várnay Lipót.
- Szeghalom**
Kovács Antal.
- Szegzárd**
Báter János.
Lengyel Pál.
Ujfalu Lajos utóda : Molnár Mór.
- Székelyhid**
Kohn Sámuel.
- Székely-Keresztúr**
Szabó Testvérek.
- Székelyudvarhely**
Becsek D. Fia.
Betegh Pál.
- Székesfehérvár**
Debreczeni Gyula.
Kaufmann F.
Márián Pál.
Singer E.
Számmer Imre.
Számmer Kálmán.
Székesfeh. és Vidéke ny.
- Szempcz**
Fischer Nátháné.
- Szentes**
Csongrádmegyei Ellenzék nyomdája.
Szentes és Vidéke nyomdája.
Vajda Bálint utóda.
- Szent-Endre**
Schwarz I.
- Szent-Gotthárd**
Wellisch Béla.
- Szenicz**
Bezsó János és Társa.
- Szepes-Váralja**
Buzás Dénes.
- Szered**
Sternér Dávid.
- Szerencs**
Simon József.
- Sziligetvár**
Corvina-nyomda.
Kozáry Ede.
- Szikszó**
Blank Simon.
- Szilágy-Somlyó**
Böloni Sándor.
Heimlich Weisz Katalin.
- Szill-Hadad**
Fein Sámuel.
- Szolnok**
Bakos István.
Fuchs Lipót és fia.
Jász-Nagykún-Szolnokmegyei Lapok nyomdája (tul.: Vezéry Ödön).
Wachs Pál.
- Szombathely**
Bertalanffy József.
Egyházmegyei könyvny.
Gábrriel Agoston.
Seiler H. utóda: Szele és Breifeld.
- Tab**
Pfeifer Ignác.
- Tapolca**
Löwy B.
- Tasnád**
Lövinger L.
- Tata**
Engländer és Társa.
Nobel Adolf.
- Temesvár**
Csanád-egyházmegyei nyomda.
Csentes J.
Délmagyarországi könyvnyomda.
Freund Gyula.
Mangold Sándor.
Posaune nyomdája.
Moravetz Gyula.
Stéger Ernő utóda.
Uhrmann Henrik.
Unlon-könyvnyomda (tul.: Ifj. Steiner Károly).
Veres Sámuel.
- Tenke**
Maár L. Vilmos.
- Tisza-Füred**
Kohn Adolf.
Weiszmann Sámuel.
- Tolna**
Weltmann Ignác.
- Tolna-Tamási**
Jeruzsálem Ede.
- Torda**
Berla Samu.
Füssy és Sztupjár.
- Torna**
Rosenblüth Simon.
- Török-Kanizsa**
Bruck P. Pál
Márián Pál.
Singer E.
Számmer Imre.
Számmer Kálmán.
Székesfeh. és Vidéke ny.
- Török-Szent-Miklós**
Rubinstein Sándor.
- Trencsén**
Gansel Lipót.
Skarnitzl X. Fr.
- Turócs-Szent-Márton**
Gáspár J.
Magyar nyomda (tulajd.: özv. Moskóczy Ferenczné)
Turócszentmártoni nyomda r.-t.
- Új-Arad**
Mayr Lajos.
- Újpest**
Fuchs Antal.
Salgó és Társa.
- Új-Verbás**
Verbászi könyvnyomda (tulajd.: Boros György)
- Újvidék**
Fuchs Emil és Társa.
Hirschenhauser Benő.
Ivkovics György.
Miletics Szvetozár.
Popovics Testvérek.
- Ungvár**
Gellis Miksa.
Jäger Bertalan.
Lévai Mór.
Székely és Illés.
- Vác**
Kír. orsz. fegyintézet ny.
Kohn Mór.
Mayer Sándor.
- Vág-Ujhely**
Brück Samu.
Horovitz Adolf.
Pannonia-könyvnyomda.
- Versecz**
Kehrer Lajos.
Kirchner Ernő.
Wettl és Veronits.
- Veszprém**
Egyházmegyei könyvny.
Köves Béla.
Krausz A. Fia.
Népakarat nyomdája (tul.: Takáts Sz.).
Póscha Endre.
- Zala-Egerszeg**
Breisach Samu.
Vágó János.
- Zala-Szent-Grót**
Nagy Sándor.
- Zenta**
Kabus Ármin.
Schwartz Sándor.
Zentai Hírlap nyomdája.
- Zilah**
Seres Samu.
- Zólyom**
Ifj. Nádossy Gyula.
Schlesinger Ignác.
- Zombor**
Bittermann Nándor.
Oblát Károly.
- Zombolya**
Wunder Rezső.
- Zsolna**
Aldori Manó.

Az esetleges változásokat kérjük velünk tudatni.

Főraktár és iroda:

MÜLLER TESTVÉREK, Budapest, V., Sólyom-utca 13.

MINDENMŰ

KLISÉK

ELKÉSZÍTÉSE.

Külső és belső fénykép-
felvételek, gyárakról,
épületekről, tárgyakról stb.
eszközöketnek.

TELEFON 5325.

Államilag kedvezményezett első magyar
KÖNYV- ÉS KÖNYOMDAI FESTÉKGYÁR.

KURZWEIL JÁNOS

Kitüntetések:

Temesvár 1891.
Philippopol 1892.
Országos Iparegyesület 1892.
Mill. kiállítás Budapest 1896.

47.004. és 53.406. számú
osztr.-magyar szabadalmak.

ÉS TÁRSA BUDAPESTEN

Telefon 56-64.

Gyár, iroda és raktár:
IX., Márton-utca 19. sz.

Készít legjobb minőségű illusztráció-,
ujság-, mű-, díszmű- és mindenféle színes

FESTÉKEKET.

SZEDŐSORZÓK

igazítható feszítővel, szabad. saját találmány.

Bronzok. ✪ Kenczék. ✪ Koromégetés.

Patent gelatin hengeranyag.

Pesti könyvnyomda-részvény-társaság (V., Hold-utca 7.)